

RAPPORT 2020:1

Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen

Delrapport 2019

Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen

Delrapport 2019

Titel: Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och byggla-
gen

Rapportnummer: 2020:1

Utgivare: Boverket, januari, 2020

Upplaga: 50

Tryck: Boverket, Karlskrona

ISBN tryck: 978-91-7563-676-4

ISBN pdf: 978-91-7563-677-1

Diarienummer: 4756/2016

Rapporten kan beställas från Boverket.

Webbplats: www.boverket.se/publikationer

E-post: publikationsservice@boverket.se

Telefon: 0455-35 30 00

Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Boverket har fått i uppdrag av regeringen att genomföra kompetensinsatser för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av plan- och bygglagen (dnr N2016/07801/PBB). Kompetensinsatserna ska pågå under åren 2017–2020.

Det övergripande målet med Boverkets PBL kompetens är att insatserna ska bidra till att PBL tillämpas effektivt och enhetligt för att bidra till ökat bostadsbyggande i en hållbar samhällsutveckling.

Boverket ska varje år lämna delrapporter till Regeringskansliet om hur uppdraget fortskrider, vilka resultat som uppnåtts och eventuella förslag till förändringar i tidigare utarbetade planer och program. Denna delrapport för år 2019 är författad av Lina Magnusson, Therese Byheden, Viveka Zetterberg, Maria Petersson, Johan Larsson och övriga medarbetare i kansliet för Boverkets PBL kompetens. Bilaga 2 till denna delrapport är författad av Christer Löfgren.

Karlskrona januari 2020

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Sammanfattning	5
1. Om regeringsuppdraget.....	7
Målgrupper	7
Aktiviteter.....	7
Digital plattform för vägledning och utbildning	8
Regeringsuppdragets mål och förändringsteori.....	10
2. Vad har uppnåtts? - Resultat och potentiell samhällseffekt.....	14
Uppnådda resultat.....	14
Måluppfyllelse.....	14
Målgruppens upplevelse	20
Reflektion kring potentiell samhällsekonomisk nytta.....	22
3. Hur har vi arbetat? - Uppdragets olika delar.....	26
Del 1. Utbildning	26
Del 2. Stärka PBL nätverk.....	39
Del 3. Vägledning i PBL kunskapsbanken	46
Kommunikation och information.....	51
4. Hur har organisation och styrning fungerat?	58
PBL kompetens kansli.....	58
Arbetsgrupper.....	58
Myndighetssamverkan	59
Kvalitetsutvecklingsmöte	59
Samverkan med Lantmäteriet.....	60
Prioritering av och underlag till aktiviteter	60
5. Vilka lärdomar och erfarenheter tar vi med oss?.....	61
6. Vilken utveckling framåt är möjlig?	63
Scenario 1: Ingen ytterligare finansiering tillkommer	65
Scenario 2: Viss finansiering, dock mindre än nuvarande.	65
Scenario 3: Fortsatt finansiering motsvarande nuvarande uppdrag ..	65
7. Bilagor	67
Bilaga 1 Utvärdering av insatser inom PBL kompetens 2019.....	67
Bilaga 2 Räkneexempel över samhällsekonomiska kostnader och intäkter för PBL kompetens.....	77

Sammanfattning

Regeringsuppdraget ”Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen” även kallat PBL kompetens löper under åren 2017–2020. Uppdraget består av följande delar: PBL-utbildning för anställda i kommuner och på länsstyrelser samt övriga berörda aktörer, vidareutveckling av nätverk för PBL-experten samt utveckling av ytterligare vägledningar om hur PBL-systemet bör tillämpas.

Under år 2019 har ytterligare introduktionsutbildningar för nya handläggare lanserats, Ny på jobbet som lovhandläggare och Ny på jobbet inom PBL administration. Därmed finns det tre omfattande kurspaket tillgängliga. Tillströmningen av användare till Boverkets webbutbildningar är mycket god. Arbetet pågår med att ta fram ytterligare en rad utbildningar.

Boverket har tillhandahållit sex webbseminarier 2019, varav fem producerade av PBL kompetens. Webbseminarierna har handlat om allt ifrån regeländringar i lag och föreskrifter till digitalisering av detaljplan.

PBL kompetens webbsidor har genomgått en omfattande ansiktslyftning och bland annat har PBL akademien blivit en samlad plats för alla Boverkets digitala PBL-utbildningar. PBL akademien har i sin tur flyttat in i PBL kunskapsbanken och sökbarheten och tillgängligheten har därför avsevärt förbättrats ur målgruppernas perspektiv.

Vägledningsarbetet har varit intensivt med flera omfattande nya avsnitt på PBL kunskapsbanken. Prövning av lov och förhandsbesked, Överklagande av detaljplan och lovbesked samt Förbud mot egna krav är några exempel. Därutöver har en förstudie om vägledning om kontrollplan enligt PBL genomförts med målsättning att skapa förutsättningar för att utveckla vägledning om kontrollplan och kontrollansvarig enligt PBL.

Ytterligare dialogmöten med deltagare från offentlig och privat sektor har bekräftat att behovet av samtal och ömsesidig dialog om plan- och byggfrågor fortfarande är stort och att fortlöpande dialog behövs. En särskild dialog med utbildningsföretag har inletts där Boverket bjuder in och marknadsför värdet av att använda Boverkets material som kvalitetssäkrade ingredienser, avsnitt, i egna utbildningar.

Arbetet med kommunikation och information har intensifierats med kampanjer om både utbildning och vägledning på sociala medier och det är en god tillväxt i antalet prenumeranter av PBL nyhetsbrev, där nya

vägledning och utbildning lyfts fram. Kontakter med branschtidningar har etablerats och aktiviteterna får en bredare spridning genom dessa.

PBL kompetens har under året arbetat med att koppla indikatorer till den målkarta som har arbetats fram för uppdraget. Indikatorerna ska hjälpa till att mäta hur det går med att uppfylla de uppsatta målen för uppdraget.

En samhällsekonomisk analys för regeringsuppdraget har tagits fram. Resultaten från analysen visar att PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt.

PBL kompetens har under arbetet hittills blivit medvetna om att det utåtriktade arbetet mot målgrupperna är något som tar tid. En omställning till nya arbetssätt och relationer kräver kontinuitet, aktiv och riktad kommunikation, lyhördhet och uthållighet. Det har blivit tydligt att målgrupperna, även den privata sektorn, först nu under år 2019 i allt större omfattning har börjat hitta till och använda sig av Boverkets vägledning i PBL kunskapsbanken och till utbildningsportalen PBL akademien.

PBL kompetens har tagit fram tre framtida scenarier för de möjligheter som finns, beroende på hur kommande finansiering och resursfördelning ser ut. Ett scenario bygger på att ingen ytterligare finansiering tillkommer, det andra scenariot bygger på viss finansiering och det tredje scenariot bygger på fortsatt finansiering motsvarande nuvarande uppdrag.

1. Om regeringsuppdraget

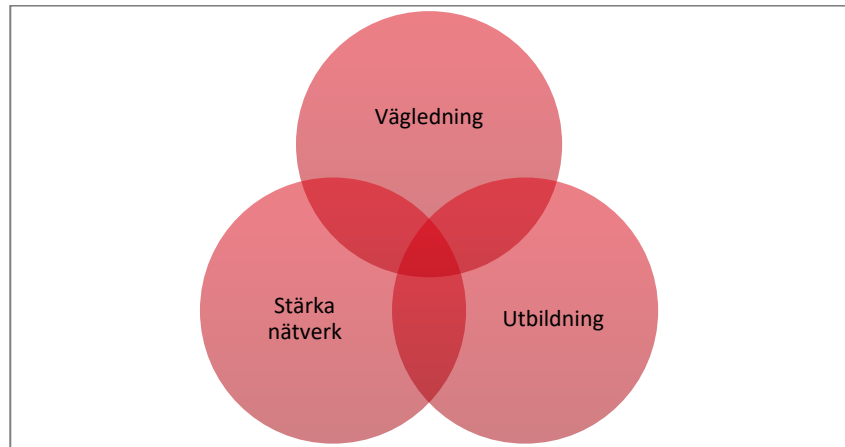
Regeringsuppdraget Boverkets PBL kompetens ska bidra till att skapa en enhetlig och effektiv tillämpning av plan- och bygglagen, PBL, i hela landet. Syftet är att en enhetlig tillämpning av lagen ska underlätta ett hållbart bostadsbyggande och på sikt skapa såväl tidsvinster som ekonomiska vinster i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen. Enhetlig tillämpning ska stärka kvalitet och rättssäkerhet samt främja likvärdiga beslut och processer nationellt.

Målgrupper

Uppdraget innebär att genomföra kompetensinsatser om PBL riktade till en bred målgrupp, hela samhällsbyggnadssektorn. Med samhällsbyggnadssektorn avser vi privata och offentliga aktörer som aktivt medverkar i genomförandet av olika typer av planerings- och byggprojekt. Kommunernas och länsstyrelsernas tjänstemän som handlägger PBL-ärenden är en utpekad målgrupp i uppdraget och därtill kommer många tjänstemän och förtroendevalda som är involverade i PBL-processerna. I den del av sektorn, som vi benämner samhällsbyggnadsbranschen, finns till exempel arkitekt- och teknikkonsultföretag, offentliga och privata byggherrar/fastighetsägare, bostadsutvecklingsföretag, byggföretag, installationsföretag och många andra. Samhällsbyggnadsbranschen består av tiotusentals företag med totalt ca en halv miljon människor anställda.

Aktiviteter

Kompetensinsatserna består av tre delar: PBL-utbildning för anställda i kommuner och på länsstyrelser samt för övriga berörda aktörer, vidareutveckling av nätverk för PBL-experten samt utveckling av ytterligare vägledningar om PBL-systemets tillämpning.

Figur 1 Uppdragets tre delar överlappar delvis varandra. Illustration: Boverket

De tre delarna överlappar delvis varandra exempelvis genom att textbaserade vägledningar används som underlag till utbildningar eller att en utbildningsträff samtidigt utvecklar ett nätverk.

Digital plattform för vägledning och utbildning

Digitalisering är avgörande för att nå en nationell spridning. All vägledning och många av de utbildningar som tas fram inom ramen för PBL kompetens görs därför digitalt tillgängliga på den digitala plattformen PBL kunskapsbanken där PBL akademien är en del.

PBL kunskapsbanken

PBL kunskapsbanken är Boverkets webbaserade handbok med textbaserad vägledning till PBL. Den vänder sig till dem som i sin profession arbetar med PBL både inom offentlig och privat sektor.

The screenshot shows the homepage of PBL Kunskapsbanken. At the top left is the Boverket logo. The main header features the text 'PBL KUNSKAPSBANKEN - en handbok om plan- och bygglagen'. To the right, there is a search bar with the text 'Vad letar du efter?' and a 'SÖK' button, along with a 'Gör din egen PDF' button. Below the header is a navigation menu with links: 'Om PBL', 'Planering', 'Lov & byggprocessen', 'Regler om byggande', and 'PBL akademin'. A large banner image of a modern apartment building is displayed with the text 'PBL kunskapsbanken' overlaid. Below the banner is a dark navigation bar with a double arrow icon and the text 'GÅ DIREKT TILL:' followed by links to 'Planbestämmelsekatalogen', 'Sanktionsberäkningsguiden', 'Temat', and 'Uppföljning av PBL'. The main content area is divided into three columns. The first column, titled 'VÄLKOMMEN TILL HANDBOKEN', contains introductory text about the handbook and a link to the handbook. The second column, titled 'PRENUMERERA PÅ NYHETS BREV', features an image of two women looking at a tablet and text about a newsletter. The third column, titled 'NYHETER PÅ PBL KUNSKAPSBANKEN', lists three news items with dates and links: '2019-07-01 Ändrade konstruktionsregler EKS 11', '2019-06-30 Nytt undantag från krav på bygglov för altaner', and '2019-06-28 Lantmäteriet bjuder in till Workshop för framtiden'. A 'Läs fler nyheter' link is at the bottom right of this column.

Bild 1 Startsidan för PBL kunskapsbanken

PBL akademin

PBL akademin omfattar Boverkets alla webbaserade utbildningar om plan- och bygglagen. Här finns också kortare undervisande filmklipp och nyhetsbrev.

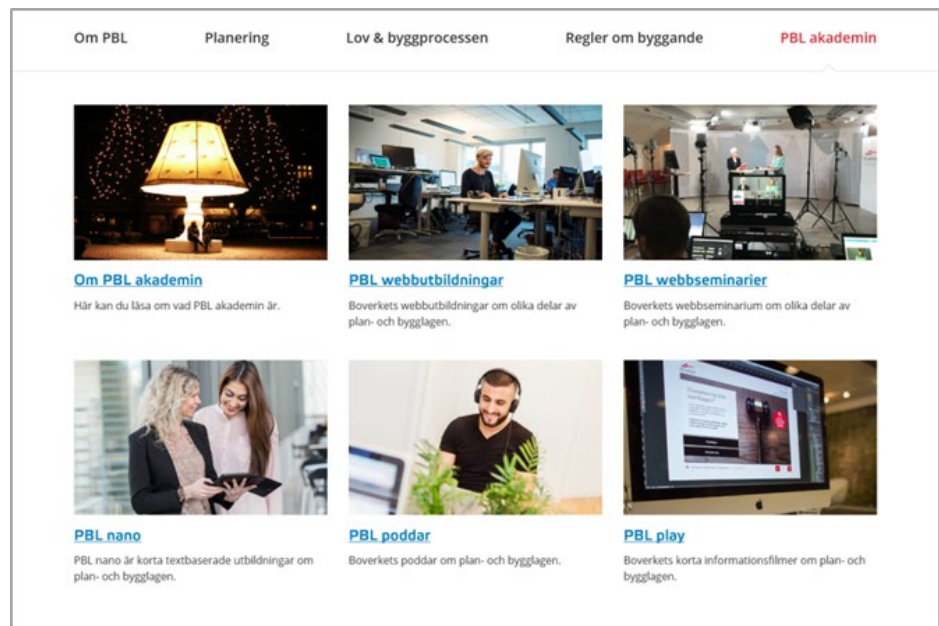
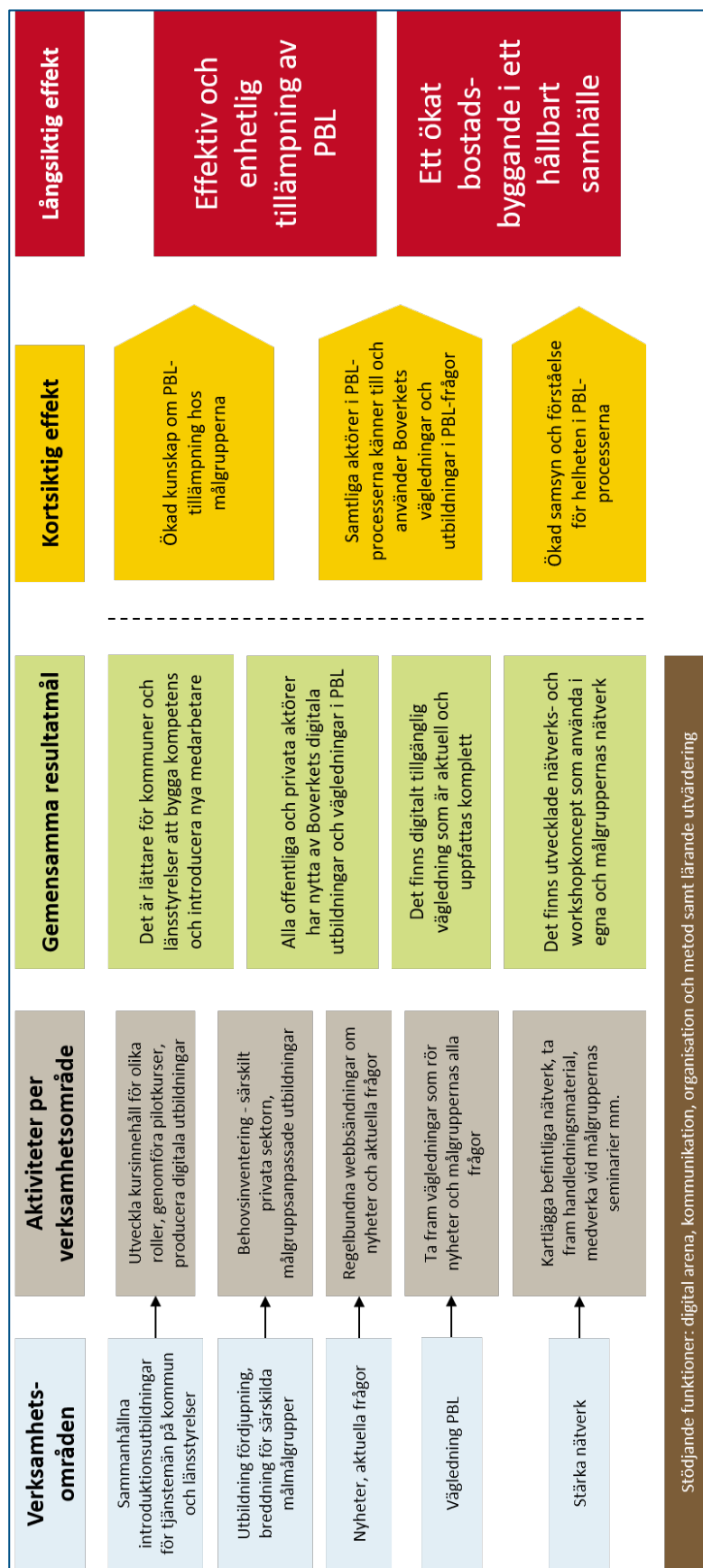

Bild 2 Startsidan för PBL akademin

Regeringsuppdragets mål och förändringsteori

Regeringsuppdragets långsiktiga mål om effektiv och enhetlig tillämpning av PBL och uppdragets tre delar var givna från start. Eftersom distansen mellan genomförda aktiviteter och synlig samhällseffekt är stor behövde arbete och ambitioner dock preciseras närmare. För att säkerställa att arbetet sker i linje med regeringsuppdragets syften, mål och krav på genomförande arbetade regeringsuppdragets kansli fram en målstruktur, se figur 2. Här har kansliet gemensamt brutit ner uppdraget i mindre delar och formulerat delmål, vilket gör det enklare att följa upp genomförandet, se tidiga resultat, göra löpande (om)prioriteringar och kontrollera att delmålen tillsammans leder till de övergripande målen.

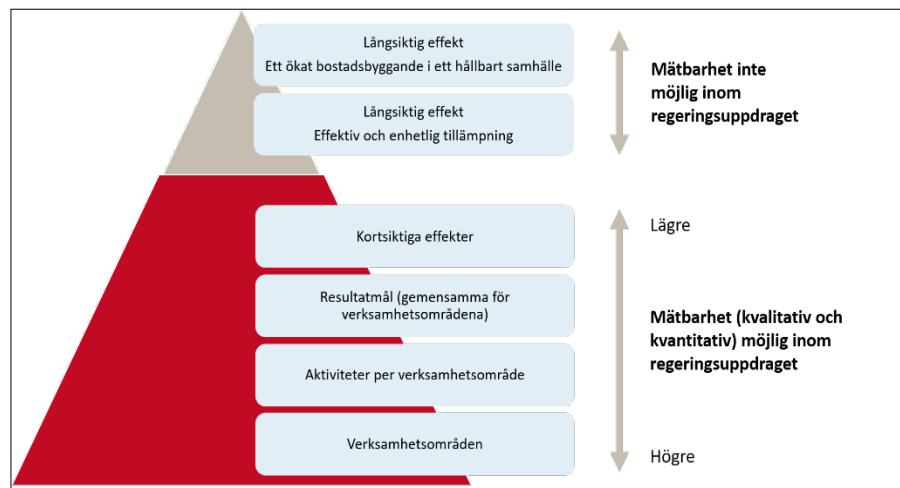
Figur 2 Målstruktur PBL kompetens

Målstrukturen tillämpas systematiskt och har varit ett stöd för arbetet inom uppdraget. Strukturen är bland annat styrande för:

- formulering av förslag till aktiviteter,
- prioritering av aktiviteter inom de olika verksamhetsområdena och, på aggregerad nivå, även mellan verksamhetsområdena i verksamhetsplaneringen,
- uppföljning av genomförda aktiviteter inom respektive verksamhetsområde,
- utvärdering av arbetet med regeringsuppdraget i stort,
- bedömning av måluppfyllelse i förhållande till regeringsuppdraget, och
- bedömning av nyttor.

Målstrukturen synliggör också hur det är tänkt att regeringsuppdraget ska bidra till förändring, det vill säga uppdragets förändringsteori. Aktiviteterna inom respektive verksamhetsområde leder fram till gemensamma resultat, som i sin tur leder till de utpekade kortsiktiga och långsiktiga effekterna. Att det finns en tydlig förändringsteori underlättar resultat- och effektbedömning i en insats där effekterna har en kvalitativ karaktär eller bedöms bli synliga först efter lång tid och därför är svåra att mäta omedelbart efter insatsen.

Mätbarheten i olika delar av uppdraget illustreras som en pyramid, se figur 3. I botten av pyramiden återfinns de verksamhetsområden som uttrycks i regeringsuppdraget. I nästa nivå återfinns ett antal kategorier av aktiviteter som genomförs i syfte att nå de för samtliga verksamhetsområden gemensamma resultatmålen. Under förutsättning att regeringsuppdraget kan uppvisa god uppfyllnad av resultatmålen, att arbetet sker med god kvalitet och att inga ”glapp” i kedjan uppstår längs vägen så går det med stöd i förändringsteorin att göra en sannolikhetsbedömning om i vilken grad insatsen leder till de långsiktiga effektmålen.

Figur 3 Illustration av möjligheterna att mäta regeringsuppdragets effekter

De övergripande målen för regeringsuppdraget visas som en särskild kategori i figuren (grå toppen). Anledningarna till detta är främst att många faktorer som kan antas ha en påverkan på det övergripande målet delvis ligger utanför Boverkets rådighet att påverka. Ett komplext system av påverkansfaktorer har inflytande över bostadsbyggandet och möjligheten att tillämpa PBL effektivt. Ett exempel är rådande konjunkturläge.

2. Vad har uppnåtts? - Resultat och potentiell samhällseffekt

I följande kapitel sammanfattas PBL kompetens samlade resultat i nuläget. Först beskrivs de sammanvägda resultaten, därefter hur måluppfyllelsen ser ut kopplat till de resultatmål som har formulerats för uppdraget.

Uppnådda resultat

Arbetet med regeringsuppdraget har under år 2019 överlag framskridit enligt plan. Arbete med att publicera digitalt utbildningsmaterial och vägledningar har tagit något mer utrymme i anspråk jämfört med utveckling av nätverksaktiviteter. De viktigaste resultaten från arbetet år 2019 kan sammanfattas i följande punkter:

- Ytterligare digitaliserade introduktionsutbildningar för relevanta roller och yrkeskategorier har publicerats.
- Fler målgruppsanpassade fördjupningsutbildningar och webbseminarier.
- Fler publicerade vägledningar i PBL kunskapsbanken.
- Material i olika format och omfattning för att bättre möta målgruppernas behov, exempelvis nyhetsbrev och artiklar i fackpress.
- Anordnat ytterligare tvärssektoriella dialogseminarier och deltagit i målgruppernas olika nätverk.
- Förbättrat tillgängligheten och sökbarheten till uppdragets material på Boverkets webbplats.
- Nöjda deltagare och positiv återkoppling från målgrupperna.

Måluppfyllelse

I matrisen nedan finns en redovisning av bedömd måluppfyllelse i förhållande till resultatmålen för uppdraget. Matrisen är avsedd att ge en sammanfattande lägesbild.

Matrisen ska läsas och förstås tillsammans med de mer utförliga kommentarer som kompletterar figuren, under målrubrikerna längre ner i texten.

Kansliet har under år 2019 gjort ett arbete med att formulera relevanta indikatorer som kan antas ha ett så pass starkt orsakssamband med

resultatmålen att det går att göra en bedömning av hur aktiviteterna som respektive indikator representerar också bidrar till uppfyllelse av resultatmålen och därmed också – indirekt – till måluppfyllelse i förhållande till de övergripande målen och de långsiktigt eftersträlvade effekterna. Redovisningen av måluppfyllelse baserad på indikatorer är ett verktyg som kansliet kommer att fortsätta utveckla under år 2020.

Så redovisas måluppfyllelsen

- Målvärdet är uppnått
- Målvärdet är på väg att uppnås (>75% av målvärdet uppnått)
- Målvärdet är inte uppnått (> 75% av målvärdet uppnått)

Det är lättare för kommuner och länsstyrelser att bygga kompetens och introducera nya medarbetare

Måluppfyllelse	Indikatorer	Utfall		Målvärde	
		2018	2019	2019	2020
	Totalt producerat ekonomiskt värde - utbildning (tkr)	11 324	9 681	10 000	13 000
	Introduktionsutbildningar finns för de fem mest relevanta kommunala yrkeskategorierna (%)	20%	60%	80%	100%
	 Antal länsjurister som har utbildats i PBL	85	30	30	30
	 Introduktionsutbildningarna är anpassade efter målgruppernas behov och håller hög kvalitet (%)	-	90%	90%	90%
	 Chefer inom målgrupperna anser att introduktionsutbildningarna är till nytta för verksamheten (%)	-	80%	90%	90%

Alla offentliga och privata aktörer har nytta av Boverkets digitala utbildningar och vägledningar i PBL						
Måluppfyllelse	Indikatorer	Utfall		Målvärde		
		2018	2019	2019	2020	
●	Det finns utbildningar och vägledningar som är relevanta för samtliga offentliga aktörer som omfattas av uppdraget (%)	35%	65%	70%	90%	
	Det finns utbildningar och vägledningar som är relevanta för samtliga privata aktörer som omfattas av uppdraget (%)	50%	60%	65%	80%	
	Ökning av antalet besök på Kunskapsbanken i förhållande till föregående år (%)	38,7%	42,0%	40%	30%	
	Målgrupperna uppfattar digitala utbildningar och vägledningar som användbara (%)	-	75%	90%	90%	
	Ökning av det totala antalet deltagare, samtliga utbildningar, i förhållande till föregående år (%)	63%	186%	130%	150%	
Det finns digitalt tillgänglig vägledning som är aktuell och uppfattas komplett						
Måluppfyllelse	Indikatorer	Utfall		Målvärde		
		2018	2019	2019	2020	
●	Ökning av antalet besök på PBL kunskapsbanken i förhållande till föregående år (%)	38,7%	42,0%	45%	50%	
	Antal sidor/artiklar etc. i PBL Kunskapsbanken i förhållande till föregående år (%)	8%	4%	5%	5%	
Det finns utvecklade nätverks- och workshopskoncept som används i egna och målgruppernas nätverk						
Måluppfyllelse	Indikatorer	Utfall		Målvärde		
		2018	2019	2019	2020	
●	Nätverkskoncept finns för samtliga relevanta målgrupper i uppdraget (%)	20%	50%	50%	100%	

Figur 5 Matris över regeringsuppdragets måluppfyllelse

Det är lättare för kommuner och länsstyrelser att bygga kompetens och introducera nya medarbetare

Målet för år 2019 bedöms som uppnått.

Det producerade värdet av de fysiska och digitala utbildningar som har genomförts och producerats inom ramen för regeringsuppdraget. För fysiska utbildningar har en (1) dags utbildning uppskattats kosta 7000 kr och för en dags digital utbildning 12000 kr. Uppskattningen bygger på en typisk kursavgift (fysisk och digital utbildning) samt resa/logi för digital utbildning. Dvs. vad det skulle kosta att tillgodogöra sig motsvarande utbildning på annat håll.

PBL Kompetens har hittills producerat introduktionskursen ”Ny på jobbet som...” för tre av de mest relevanta målgrupperna; detaljplanehandläggare, bygglovshandläggare och PBL-administratörer. Under år 2020 planeras ytterligare två utbildningar lanseras.

Deltagarantalet ökar kontinuerligt. De två första utbildningarna, för detaljplanerare och lovhandläggare, har hittills påbörjats av drygt 4 000 användare. Det finns också goda skäl att anta att utbildningarna ofta genomförs av flera kollegor tillsammans, vilket gör att spridningen sannolikt är större än vad som framgår av användarsiffrorna.

För att utbildningen ska bidra till den tänkta kunskaphöjningen krävs att deltagarna inte bara uppfattar innehållet som intressant utan också som relevant och användbart i det egna yrkesutövandet. För att säkerställa detta uppmanas varje deltagare att besvara en kort enkät efter genomförd utbildning. Dessutom har ett konsultföretag genomfört intervjuer med deltagare för att få ta del av erfarenheter och åsikter. Glädjande nog är det cirka 90 procent av de som svarat som uppger att de har stor eller mycket stor nytta av utbildningen i sitt arbete.¹

Även chefer inom de primära målgrupperna är en viktig målgrupp, vars uppfattning om utbildningen spelar roll för spridning, användning och för hur innehållet kan omsättas i praktiken. Ett konsultföretag har under år 2019 gjort ett tiotal intervjuer med chefer i offentlig verksamhet för att undersöka vilka nyttor och vilket behov dessa ser av Boverkets webbutbildningar. Samtliga intervjuade menar att det finns ett behov av nationellt likvärdiga introduktionsutbildningar för nyanställda. Exempel på nytta som cheferna framhåller är:

- Investering i verksamheten eftersom nya medarbetare snabbt och effektivt kommer in i sin roll
- Webbaserad utbildning är en stor nytta för kommuner med dåliga förbindelser till storstäder då det sparar resurser. ”Vi har inte råd att åka till Stockholm varje gång vi skulle behöva.” (*Intervju med chef i kommun*)
- Bidrar till enhetlighet och säkrare processer då samtliga får tillgång till samma grundläggande utbildning om reglerna. Dels nya handläggare på kommuner men också andra myndigheter och konsulter och entreprenörer som är delaktiga i processerna. ”Medborgarnytta och lugn i

¹ Dessa svarar 4 eller 5 på påståendet ”Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete.”, där 1 är instämmer inte alls och 5 är instämmer helt.

organisationen. För medborgare blir det samma behandling oavsett handläggare.” (*Intervju med chef i kommun*)

Den fysiska utbildningen ”PBL för länsjurister” har anordnats ytterligare en gång under hösten 2019. Syftet med kursen är att förmedla en fördjupad förståelse av PBL och att ge en gemensam grund för länsjuristerna vid prövningen av överklagade kommunala beslut. Utbildningen riktar sig inte bara till nyanställda länsjurister utan även till de som arbetat en längre tid med frågorna.

Alla offentliga och privata aktörer har nytta av Boverkets digitala utbildningar och vägledningar i PBL

Målet bedöms som delvis uppnått.

PBL kompetens arbetar aktivt med att tillgängliggöra både utbildningar och vägledningar som har relevans för en bredd av målgrupper och behov, inom såväl offentlig som privat sektor. Kunskapsbanken har en tyngdpunkt på material som riktas mot kommuner och länsstyrelser, men materialet kan även vara till nytta för privata aktörer i samhällsbyggnadsbranschen.

Inom regeringsuppdraget har även tagits fram utbildningar och vägledningar som riktar sig till privata aktörer, som exempelvis webbutbildningen om byggregler i kök och bad och vägledning till Boverkets konstruktionsregler EKS. Insatser har också gjorts för att sprida information om vägledningar och utbildningar via branschorganisationer och tvärsektorieella seminarier.

Kansliet bedömer att insatserna hittills främst nått ut till länsstyrelser och kommuner och att det finns arbete kvar att göra när det gäller kännedom och upplevd nytta hos byggherrar, byggföretag, arkitekter, teknik konsulter med flera. Detta bekräftas i intervjuer med regeringsuppdragets kvalitetsutvecklingsnätverk och representanter från verksamma i samhällsbyggnadsbranschen.

Under år 2019 har förbättringar genomförts på Boverkets webbplats för att öka tillgängligheten och sökbarheten till det material som tas fram inom regeringsuppdraget. De förändringar som gjorts har lett till att kansliet inte längre tar emot lika många frågor om var målgruppen kan hitta till exempel utbildningar och vägledningar.

Det finns digitalt tillgänglig vägledning som är aktuell och uppfattas som komplett

Målet bedöms som delvis uppnått i den mening att det finns en god grund som dock kräver fortsatt förvaltning och uppdatering.

Målet bör uppfattas som ett processmål som kräver kontinuerligt arbete under överskådlig tid framöver. Förändringar i lagstiftning och omvärldsfaktorer gör att vägledningarna behöver ständig uppdatering och aktualitetsprövning för att målgrupperna ska uppfatta materialet som pålitligt och användbart.

PBL kompetens har under 2019 fyllt på i Kunskapsbanken med 4 nya avsnitt samt 5 nya sidor. De nya avsnitten är Prövning av lov och förhandsbesked, Överklagande detaljplan, Överklagande av lovbeslut samt EKS. De nya sidorna är de 4 lagändringar i PBL och/eller PBF som kom 2019 samt sida om Förbud mot egna krav. En ny sida på PBL kunskapsbanken innebär många gånger att en mindre utredning genomförts, det betyder att det kan vara missvisande att prata om antalet sidor som publicerats.

Att det finns en stor efterfrågan på aktuella vägledningar syns inte minst på att antalet besökare på PBL kunskapsbanken har ökat stadigt från år till år. Kansliet bedömer att antalet besök kan fortsätta öka i samma takt även under nästa år. Bedömningen grundas på de intervjuer med representanter från samhällsbyggnadssektorn. Intervjuerna visar att det finns yrkesverksamma i samhällsbyggnadsbranschen som fortfarande har låg kännedom om PBL kunskapsbanken. Kommunikationsinsatser i syfte att öka kännedomen om Boverkets vägledningsmaterial hos målgrupperna kan öka användningen av utbildningar, kunskapsbanken och annat material och bidra till att nyttan ökar.

Det finns utvecklade nätverks- och workshopskoncept som används i egna och målgruppernas nätverk

Målet bedöms delvis vara uppnått. Arbete kvarstår för att nå målet, vilket kommer att prioriteras under år 2020.

PBL kompetens har under år 2019 vidareutvecklat koncepten för de tvärssektoriella nätverksmöten som påbörjades under år 2018, ”Att samverka i bostadsprojekt” samt ”Knäckfrågor i lov- och byggprocessen”. Vid utveckling av webbutbildningen PBL och kulturvärden utformas parallellt ett övnings- och handledarmaterial för att understödja att workshoppar för länsstyrelser och kommuner genomförs länsvis.

PBL kompetens har under år 2019 deltagit vid ett flertal av länsstyrelsens regionala kommunträffar. Dock utan utarbetat workshopkoncept.

Regeringsuppdraget ska under år 2020 ta fram ytterligare digitalt tillgängligt material för att stödja och främja PBL-nätverk.

Tidigare år har PBL kompetens anordnat en nationell nätverksträff för hela regeringsuppdragets målgrupp med fokus på tillämpningsfrågor och nätverkande mellan deltagarna. År 2019 anordnades inte några PBL-dagar på grund av att resurser fick omfördelas samt att Boverket anordnade en stor nationell konferens.

Utifrån intervjuer med kvalitetsutvecklingsnätverk och offentliga chefer samt enkätsvar från nätverksdeltagare bedöms nätverksarbete vara en viktig insats för att främja tvärssektoriella samtal, förståelse för helheten och en positiv arbetskultur som är öppen för ny kunskap och enhetlig tillämpning av PBL. Nätverksarbetet kompletterar utbildningar och vägledningar och bidrar till gynnsamma förutsättningar för att kunskapen ska kunna omsättas i praktiken.

Målgruppens upplevelse

Under år 2019 har ett konsultföretag fortsatt stöttat regeringsuppdraget med uppföljning och lärande utvärdering. Läs mer i bilaga 1. Fokus under året har varit att nå ut till representanter för målgrupperna och samla in intryck, erfarenheter och åsikter från dem som väntas dra nytta av Boverkets kompetenshöjande insatser. Den datainsamling som genomförts är:

- Intervjuer med kvalitetsutvecklingsnätverk och andra målgruppsrepresentanter via tips från kvalitetsutvecklingsnätverket
- Deltagarenkäter från introduktionsutbildningarna DP och LOV
- Fokusgrupp/intervjuer med deltagare i introduktionsutbildningarna DP och LOV
- Intervjuer med chefer i kommuner
- Deltagarenkät från seminarium med utbildningsföretag
- Nationell enkät till förtroendevalda i kommunal byggnadsnämnd samt intervjuer med förtroendevalda och tjänstepersoner i kommunal byggnadsnämnd

Under år 2020 avser vi att skapa en bättre helhetsbild genom att komplettera med målgruppsperspektiv från användare av bland annat vägledning i PBL kunskapsbanken.

Nöjda deltagare och nytta i målgruppen

Intervjuer med både deltagare, chefer och kvalitetsnätverk visar att PBL kompetens gör en relevant insats som har bäring på ett upplevt behov hos målgrupperna. Målgrupperna menar att kunskap om PBL är mycket

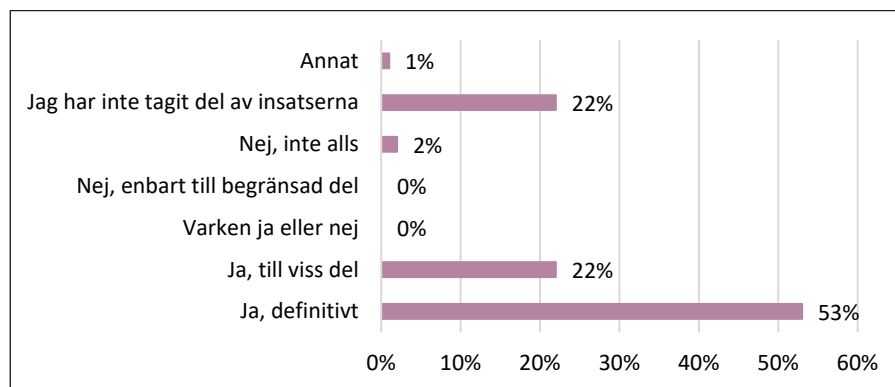
varierande och slumpmässig och att en systematisk kunskapshöjning skapar stor nytta.

När det gäller specifikt ”Ny på jobbet...” visar intervjuer och deltagarenkäter från Boverkets webbutbildningar att deltagarna uppfattar aktiviteterna som meningsfulla och att de ger nytta i deltagarnas yrkesutövning. Deltagarna bekräftar också att utbildningarna bidrar med ny kunskap, som deltagarna inte får på annat vis. Även chefer i kommuner är positiva till introduktionsutbildningarna och ser positivt på Boverkets satsningar på kunskapshöjande insatser.

Jag tycker Boverkets kunskapsinsatser de senaste åren har varit fantastiska; kunskapsbanken, webben och utbildningarna. Jättetacksam för satsningarna. Jag har jobbat med bygglov i 25 år och tidigare fick man inte samma guidning. *(Intervju med chef i större kommun)*

God spridning av introduktionsutbildning i PBL för förtroendevalda

Webbutbildningen ”PBL för förtroendevalda” lanserades i slutet av år 2018 och en enkät skickades under hösten 2019 ut till samtliga kommuner för att undersöka spridning och mottagande. 54 personer från hela landet svarade och av dessa var det 77 procent som kände till utbildningen. Totalt hade 75 procent tagit del av insatserna och ansåg att insatserna definitivt eller till viss del var till nytta i deras roll. 22 procent av respondenterna hade inte tagit del av insatserna. Enbart 2 procent svarade att insatserna inte var till nytta i deras arbete.

Figur 6 Fördelning av enkätsvar gällande utbildningens nytta för förtroendevalda och tjänstepersoner i politiskt styrda organisationer.

Låg kännedom och arbetskultur beskrivs som hinder

Intervjuerna visar också att information och kommunikation kring PBL kunskapsbanken och PBL akademien kan bli ännu bättre under det fortsatta genomförandet av uppdraget. Alla i målgrupperna känner inte till och hittar inte till Boverkets webbutbildningar i tillräckligt stor

utsträckning. De intervjuade vill få information och enklare hitta kunskapen som PBL kompetens genererar och samlar på Boverkets webbplats.

Jag har ett nyhetsbrev från Boverket, men inför den här intervjun gick jag in och tittade på kunskapsbanken och PBL akademien, det kände jag inte alls till tidigare. Det fanns ju väldigt mycket som jag kan ha användning för och som jag kommer att ta del av! Svensk byggtjänst kommer och informerar oss regelbundet och de använder ofta material från Boverket. De borde ta med mer om kunskapsbanken och webbutbildningarna, de har ju kontaktytan med Boverket så borde inte vara så svårt. *(Intervju med projektledare på byggföretag.)*

Intervjuerna visar också att det finns vissa hinder för en effektiv tillämpning av PBL ute i kommuner och hos byggbransch, som inte direkt avhjälpas genom tillgång till utbildning. De intervjuade nämner till exempel arbetskultur där chefer medvetet frångår lagar och regler, arbetssituationer där de anställda inte får eller kan avsätta tid för kompetensutveckling samt en bristande helhetssyn när det gäller byggprocesser.

Ja, det är helt nödvändigt att göra den här satsningen. Men å andra sidan, man kan utbilda ihjäl sig medan det finns kvar problem. Jag har sagt tidigare att det varit kompetensbrist och det är det till viss mån, men det handlar också om medvetna val att frångå praxis ute hos kommunerna. Utbildning är bra men jag tänker också - en handläggare går en utbildning hos Boverket och kommer tillbaka och vet hur man ska göra rätt - men att det finns en annan kultur på den egna arbetsplatsen. Då är det svårt. Man vet att man gör fel, men har inte mandat att ändra något. Därför är det väldigt viktigt med nätverken runt om, så att man inte blir helt ensam. *(Intervju med chef i byggföretag.)*

Dessa hinder ligger delvis utanför PBL kompetens uppdrag, men att upprätthålla nätverk och uppmuntra dialog är delar av PBL kompetens som hanterar de hinder som lyfts fram.

Reflektion kring potentiell samhällsekonomisk nytta

Mot bakgrund av att kompetensinsatserna tas emot väl hos målgruppen och att nyckelpersoner i kvalitetsutvecklingsnätverket bekräftar att behovet av insatsen är stort är uppfattningen i kansliet att PBL kompetens bidrar med en tydlig nytta genom den kunskapshöjning som sker hos målgrupperna. Att översätta kunskap i pengar är alltid osäkert, men det är trots allt möjligt att föra ett resonemang kring vilka ekonomiska nyttor som PBL kompetens bidrar till.

Kommunal kompetensutveckling till lägre kostnader

Nyttan av Boverkets introduktionsutbildningar för kommunernas handläggare av PBL-ärenden kan kvantifieras i kostnadsbesparing för kommuner och länsstyrelser. Kommunernas plan- och byggavdelningar och länsstyrelserna har ofta en ansträngd personalsituation som kan underlättas om medarbetarna kan kompetensutvecklas till låg kostnad och med

tidsmässig flexibilitet. Även om man för webbutbildningar inte kan utläsa exakt deltagarantal så har drygt ettusen användarkonton (med en eller flera deltagare var) tagit del av detaljplane- och lovutbildningarna och därutöver har cirka fyratusen användare utan inloggning startat dessa två utbildningar under år 2019. För många hade alternativet varit att lägga arbetstid och ofta resa till en extern kurs.

I bilaga 2 presenteras ett räkneexempel som visar samhällsekonomiska kostnader och intäkter för PBL kompetens. Analysen omfattar identifiering av kostnader och intäkter, kalkyl för de kostnader och intäkter som kan värderas i pengar samt en känslighetsanalys som visar hur resultatet förändras om några nyckelparametrar ändras.

Den samhällsekonomiska analysen visar att PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt. Av analysen framgår att om fler än 150 personer per år slutför en utbildning som anordnas av PBL kompetens, samtidigt som de utbildades produktivitet till följd av utbildningen förbättras motsvarande en månads arbete så är satsningen lönsam. I genomsnitt har 1084 personer per år gått en utbildning, vilket är betydligt fler än minimikravet 150 personer.

Intervjuer med chefer bekräftar att kostnader för resor och arbetstid är ett hinder för att utbilda personalen. Sannolikt får inte alla nyanställda som är i behov av introduktionsutbildning tillräcklig utbildning på grund av kostnader i tid och pengar kopplat till fysisk utbildning. Med webbutbildningar ökar chanserna för fler att få god utbildning och kompetensutveckling, vilket ökar effektiviteten i de offentliga aktörernas arbetsprocesser.

Webbutbildningar kan inte fullt ut ersätta fysiskt deltagande i kurser där man får möta både kollegor och personer med annan yrkesroll och kan diskutera problemställningar och praktikfall. En teori är dock att webbutbildningar kan ge deltagarna i fysiskt arrangerade kurser förkunskaper, som gör att utbytet av dialogen med andra kursdeltagare blir bättre, vilket bidrar till ytterligare kunskapshöjning.

Samhällsnytta av fritt tillgänglig vägledning och utbildning

Lättillgängliga och kvalitetssäkrade vägledningar, webbutbildningar och webbseminarier gör att kunskapen om PBL och tillhörande regelverk tillgodogörs för hela samhällsbyggnadssektorn. Bättre kunskap ger bättre förutsättningar för enhetliga tolkningar mellan olika aktörer. Detta ger en mer enhetlig, effektiv och mer rättssäker process. Besöksstatistiken på PBL kunskapsbanken ökar stadigt och visar på ökat intresse även från den privata sektorn. Webbutbildningarna ”Ny på jobbet som...” riktar sig

främst mot nyanställda, men utnyttjas också i stor utsträckning av redan verksamma tjänstepersoner och i yrkesutbildningar.

Det väsentliga med den tillgängliga vägledningen och utbildningen är att oavsett roll och arbetsgivare har alla aktörer som tillämpar PBL tillgång till samma material från ansvarig myndighet, Boverket. En handläggare flyttar från en kommun till en annan, från kommun till statlig myndighet eller till en tjänst i privata sektorn. Olika aktörer som möts i ett plan- eller lovärende kan konsultera samma vägledning från myndigheten. I och med att staten tillgängliggör materialet på lika villkor för alla aktörer erhålls en kollektiv nytta dels i att enskilda aktörer inte behöver lägga resurser på att utveckla motsvarande kompetens, dels att enhetlighet stärker möjlighet till likartade tolkningar av reglerna. Det skapar i sin tur bättre förutsättningar för snabb, effektiv och rättssäker handläggning.

Snabbare, säkrare och mindre kostsamma processer med kunskap och dialog

Den största samhällsnyttan av Boverkets kompetensinsatser i PBL uppnås emellertid sannolikt genom att tolkning och tillämpning av PBL och tillhörande regler blir mer förutsebar och rättssäker. På så sätt kan långdragna processer undvikas.

En uppfattning hos byggherrar som bygger bostäder över hela landet är att de olika tolkningarna av till exempel Boverkets byggregler är hämmande för utvecklingen av standardiserade och förbilligande lösningar som kan användas över hela landet.² En uppfattning bland kommuner är att det kan brista i underlag från byggherren för att kunna avgöra förutsättningarna för att bedöma ett visst projekt. En uppfattning bland länsstyrelserna är att nationella intressen och krav inte beaktas i rätt skeden.³

Uppdragets ambition med nätverksaktiviteter är att understödja samverkan och dialog mellan aktörerna. Detta ger en potentiell samhällsnytta i förutsebara och hållbara processer där frågor hanteras i rätt skeden och utifrån en gemensam förståelse för varandras roller och styrande regelverk. Mer effektiva processer där förgävesprojektering undviks och hållbara bostadsprojekt kan genomföras effektivt ger samhällsnytta. Mot bakgrund av att ett försenat eller stoppat bostadsprojekt kan ha direkta kostnader på miljontals kronor, i stora projekt två eller tresiffriga

² https://www.bonava.com/sites/default/files/Bonava_Prisvarda_bostader_snabbare.pdf

³ Under diskussioner på tvärssektoriella dialogmöten ”Att arbeta i bostadsprojekt” och ”Knäckfrågor i lov- och byggprocessen”

miljonbelopp, (förutom uteblivna bostäder) är den potentiella samhällsnyttan av PBL kompetens stor.

PBL kompetens och byggsador

Boverkets byggsadeutredning har identifierat kostnader på storleksordningen 50–100 miljarder årligen (beroende på hur man räknar och vad som inkluderas) förorsakade av fel under byggprocessen. Med vägledning och utbildning om byggregler och processer har PBL kompetens en roll i att minska samhällskostnaderna för byggfel vilket skulle kunna ge enorma samhällsvinster.

Reflektion kring kvarstående hinder och utmaningar

Intervjuer med målgrupperna visar att det finns vissa hinder för en effektiv tillämpning av PBL både hos myndigheterna och inom samhällsbyggnadssektorn, som inte direkt avhjälps genom tillgång till utbildning. De intervjuade nämner till exempel arbetskultur där chefer medvetet frångår lagar och regler, arbetssituationer där de anställda inte får eller kan avsätta tid för kompetensutveckling samt en bristande helhetssyn när det gäller byggprocesser. Dessa hinder ligger delvis utanför PBL kompetens uppdrag, men att upprätthålla nätverk och uppmuntra dialog är delar av PBL kompetens som hanterar de hinder som lyfts fram.

Behovsstyrd plattform för regler om planering- och byggande

Arbetet i regeringsuppdraget har visat att det finns en efterfrågan på en samlad plattform för samhällsbyggnadsinformation med alla berörda myndigheters regelverk och vägledningar. För att verkligen öka kompetensuppbyggnaden och underlätta för alla de olika aktörerna i samhällsbyggnadsprocessen behöver information om regler och vägledning samlas på ett och samma ställe. Där skulle aktörerna enkelt hitta all myndighetsinformation som är relevant för dem i just deras aktuella projekt samlad och kvalitetssäkrad. Att skapa och upprätthålla denna typ av samhällsbyggnadsplattform ligger utanför regeringsuppdraget.

3. Hur har vi arbetat? - Uppdragets olika delar

I detta kapitel beskrivs vilka aktiviteter som genomförts i uppdragets tre delar samt de kommunikationsinsatser som genomförts under år 2019.

Del 1. Utbildning

För att möta behoven hos olika målgrupper tas flera former av utbildningar fram inom ramen för PBL kompetens. Under år 2019 har flera introduktionsutbildningar för den som är ny på jobbet som handläggare producerats, liksom utbildningsinsatser för breddning och fördjupning för särskilda målgrupper. Boverkets webbseminarier tar upp nyheter i regler samt aktuella frågor och problemområden. I PBL nano och PBL play ges kortfattad information om tillämpningen av PBL inom aktuella ämnen.

Introduktionsutbildningar för nyanställda

PBL kompetens har fortsatt arbetet med introduktionsutbildningar för tjänstemän och med att utveckla dessa till digitala utbildningar. Under år 2019 har tre utbildningar publicerats.

Kursnamn	Lansering färdig kurs
Ny på jobbet som detaljplanehandläggare	kvartal 4 år 2018/ version 2 april 2019
Ny på jobbet som lovhandläggare	kvartal 2 år 2019
Ny på jobbet inom PBL-administration	kvartal 4 år 2019
<i>Ny på jobbet som översiktsplanerare</i>	<i>kvartal 1 år 2020</i>
<i>Ny på jobbet som byggnadsinspektör</i>	<i>kvartal 1 år 2020</i>

Efter avslutad utbildning har deltagarna möjlighet att svara på en enkät om hur de upplevt utbildningen. En stor majoritet svarar att de är nöjda och kommer ha nytta av utbildningen i sitt fortsatta arbete.

Ny på jobbet som detaljplanehandläggare

Utbildningen publicerades i december 2018 och i en uppdaterad andra version i april 2019, då med enkät för utvärdering av lektionerna. I maj 2019 genomfördes en mer omfattande lansering av utbildningen men information till målgrupperna hade gått ut i vissa kanaler redan december 2018.

Under år 2019 har 665 inloggade personer tagit del av utbildningen. Därutöver har cirka 1 900 icke inloggade besökare registrerats⁴. Ett 50-tal enkätsvar har inkommit från framför allt nya men också erfarna handläggare och omdömet om hela utbildningen har till mycket stor del varit positiv. På frågan ”Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete” har 94 procent angett betyg eller 5 där alternativ 1 är instämmer inte alls och 5 instämmer helt. Detta avser hela utbildningen (11 lektioner) och därutöver har hundratals enkätsvar om de enskilda lektionerna givit motsvarande positiva resultat.

En del av dem som svarat på enkäten önskar mer information, fördjupning, exempel och övningar i utbildningen. Av de få negativa synpunkter som inkommit i enkätsvaren så handlar de flesta om tekniska frågor gällande utbildningens funktionalitet.

Utvärdering - Ny på jobbet som DP-handläggare, hela	
Namn	Anonym
Datum	2019-12-23 15:04:46
Jag arbetar inom:	Kommun
Hur lång erfarenhet har du av detaljplanering?	Mindre än ett år
Vilka lektioner har du genomfört?	Alla lektioner
Hur nöjd är du med utbildningen som helhet? 1 är lägst betyg och 5 är högst betyg.	4
Utbildningen har bidragit med ny kunskap/höjd kunskapsnivå. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5

⁴ Icke registrerade besök kan alltså vara samma person som gjort flera besök. Ingen uppgift om utbildningen är påbörjad eller avslutad finns.

Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5
Utbildningen var tilltalande i sin utformning och enkel att genomföra. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5

Figur 7 Enkät svar om DP-utbildningen i verktyg esMaker 23 december 2019

Innehåll i Ny på jobbet som detaljplanehandläggare:

1. Introduktion till utbildningen
2. Starta planarbetet
3. Ta fram planhandlingar
4. Samråd
5. Vad händer efter samrådet?
6. Granskning och avsluta planarbetet
7. Utgångspunkt för planbestämmelser
8. Användningsbestämmelser
9. Egenskapsbestämmelser
10. Administrativa bestämmelser
11. Planering i svåra lägen

Länk till introduktionskurs [Ny på jobbet som detaljplanehandläggare](#)

I samband med lansering togs en [trailer](#) fram och spreds i Boverkets sociala medier och via olika nätverk.

Ny på jobbet som lovhandläggare

Den andra kursen i serien, Ny på jobbet som lovhandläggare, lanserades i slutet av maj 2019 och har under sju månader haft 460 registrerade deltagare och 2 700 ej registrerade besökare. Ett åttiotal enkät svar har inkommit från främst nya handläggare och en ansenlig grupp studerande. Även erfarna handläggare har svarat och omdömet om hela utbildningen har till mycket stor del varit positiv. På frågan ”Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete” har 90 procent angett betyg fyra eller fem på en femgradig skala.

Utvärdering - Ny på jobbet som DP-handläggare, hela	
Namn	Anonym
Datum	2019-12-02 13:51:01
Jag arbetar inom:	Kommun
Hur lång erfarenhet har du av detaljplanering?	Mindre än ett år
Vilka lektioner har du genomfört?	Alla lektioner
Hur nöjd är du med utbildningen som helhet? 1 är lägst betyg och 5 är högst betyg.	5
Utbildningen har bidragit med ny kunskap/höjd kunskapsnivå. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5
Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5
Utbildningen var tilltalande i sin utformning och enkel att genomföra. 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.	5
Här kan du lämna kommentarer och förbättringsförslag.	Vissa frågor handlade om saker som man hade inte lärt än. [...]Som helhet dock var jag väldigt nöjd med utbildningen och dessutom gillar/gillade quiz och jag tycker det är viktigt att de finns med!

Figur 8 Enkät svar om lovutbildningen i verktyg esMaker 2 december 2019

Innehåll i Ny på jobbet som lovhandläggare:

1. Rollen som lovhandläggare
2. Innan ansökan kommer in
3. Ansökan kommer in
4. Inledande granskning
5. Återkoppling till sökanden
6. Slutlig prövning
7. Beslut

8. Efter beslut

9. Vad händer efter beviljat lov?

Länk till introduktionskurs [Ny på jobbet som lovhandläggare](#)

En [trailer](#) om utbildningen har spridits via olika nätverk och utskick. En artikel med intervjuer med aktörer som på olika använt sig av utbildningen har publicerats i Sveriges kommuner och regioners, SKR, nyhetsbrev. I artikeln framgick det att utbildningen både används och är mycket uppskattad. Delar av artikeln publicerades även i PBL kompetens nyhetsbrev i december 2019.

Ny på jobbet inom PBL-administration

Den tredje kursen i serien, Ny på jobbet inom PBL-administration, lanserades i december 2019.

Under år 2019 har arbetsgruppen arbetat med manus och utformning av e-learningmoduler, gjort kommunreportage samt genomfört inspelningar av föreläsningar och panelsamtal med experter från olika sak- och intresseområden.

Eftersom webbutbildningen är så ny finns ännu ingen statistik att dra slutsatser från.

Innehåll i Ny på jobbet inom PBL-administration:

1. De administrativa arbetsuppgifterna
2. Byggnadsnämndens service och uppgifter
3. God informationshantering
4. När ärendet kommer in
5. Kommunicera – höra grannar och andra berörda
6. Informera – expediering, kungörelse efter beslut och delgivning
7. Planera för framtiden
8. Överklagande och rättidsprövning

Länk till introduktionskurs [Ny på jobbet inom PBL-administration](#)

Ny på jobbet som översiktsplanerare

Den fjärde kursen i serien, Ny på jobbet som översiktsplanerare, lanseras i januari 2020.

Under år 2019 har arbetsgruppen arbetat med manus och utformning av e-learningmoduler, gjort kommunreportage samt genomfört inspelningar av föreläsningar och panelsamtal med experter från olika sak- och intresseområden.

Innehåll i Ny på jobbet som översiktsplanerare:

1. Introduktion till översiktsplanering
2. Aktualitetspröva
3. Ändra översiktsplanen
4. Vad ska ingå i översiktsplanen?
5. Översiktsplanera för en hållbar utveckling
6. Initiera arbetet och föra tidig dialog
7. Formulera vision, mål och strategier
8. Göra avvägningar och redovisa ställningstaganden
9. Samråda, ställa ut och anta
10. Genomföra och följa upp

Ny på jobbet som byggnadsinspektör

Utbildningen gavs som fysisk pilotkurs vid tre tillfällen under år 2017 och år 2018. Innehållet är uppdelat i ett block med lektioner om byggnadsinspektörens roll och om byggprocessen enligt PBL samt i ett andra block med genomgång av de tio tekniska egenskapskraven ur byggnadsinspektörens perspektiv.

Arbetet med utbildningen har under år 2019 tagits över av nya medarbetare som satt sig in i materialet och tillfört nya och utvecklade moment. Bland annat har avsnitten som berör tekniska egenskaper för inomhusmiljö i samverkan med uppdraget God inomhusmiljö utvidgats för att kunna användas för fler ändamål. Sammantaget har det inneburit en framflyttning av publiceringsdatum till våren 2020.

Innehåll i Ny på jobbet som byggnadsinspektör Block 1:

1. Rollen som byggnadsinspektör
2. Byggprocessen
3. Tekniskt samråd
4. Kontrollplan
5. Startbesked och fastställande av kontrollplan

6. Arbetsplatsbesök

7. Slutsamråd

8. Slutbesked

Innehåll i Ny på jobbet som byggnadsinspektör Block 2:

9. Introduktion till PBL, PBF och BFS

10. Bärförmåga, stadga och beständighet

11. Säkerhet i händelse av brand

12. Skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö

13. Säkerhet vid användning

14. Skydd mot buller

15. Energihushållning och värmeisolering

16. Tillgänglighet och användbarhet

Utbildningsinsatser för breddning, fördjupning, särskilda målgrupper

PBL kompetens har även fortsatt arbetet med att ta fram och genomföra utbildningar för breddning och fördjupning för särskilda målgrupper.

Kursnamn	Lansering/genomförande färdig kurs
Byggregler kök och bad - webbutbildning	Kök kvartal 1 år 2019, Bad kvartal 3 år 2020
<i>PBL för arkitekter - webbutbildning</i>	<i>Kvartal 1 2020</i>
<i>PBL och kulturmiljö – webbutbildning/fysisk utbildning</i>	<i>Kvartal 1 2020</i>
PBL för länsjurister – fysisk utbildning	September 2019
PBL play	Löpande
PBL nano – korta textbaserade utbildningar	Löpande
PBL webbseminarier	Löpande

Byggregler kök och bad

Under kvartal 1 publicerades första delen av en webbutbildning om byggregler i kök och bad. Den publicerade delen, som innehåller en introduktion samt avsnitt om kök, har under året haft 350 registrerade besökare och 900 besök av ej registrerade användare. Ett fåtal enkätsvar om utbildningen har hittills visat att målgruppen professionella anser att tilltalet är för grundläggande.

Arbetet med avsnitt *bad* har under hösten 2019 påbörjats med en tydligare riktning mot professionella aktörer, till exempel säljare hos kök- och badleverantörer och snickare som installerar kök och badrum. Färdigställande inklusive en översyn av avsnitt *kök* beräknas till andra halvåret 2020.

PBL för arkitekter

I samverkan med Sveriges arkitekter genomförde PBL kompetens i mars 2019 en pilotutbildning för privatpraktiserande arkitekter. De trettio platserna bokades upp på en dag vilket vittnar om behov och intresse av PBL- och BBR-utbildning hos denna målgrupp. Innehållet var avgränsat till lov- och byggskedet då det efter en tidigare pilotkurs år 2017 kunde konstateras att detta var mer efterfrågat än att blanda plan- och byggfrågor. Dock finns det fortfarande behov av en motsvarande utbildning för stadsplanerare.

En webbaserad utbildning ska färdigställas under år 2020. Under år 2019 har arbetsgruppen arbetat med manus och utformning av e-learningmoduler och genomfört inspelningar av föreläsningar och panelsamtal med experter från olika sak- och intresseområden.

Innehåll i PBL för arkitekter:

1. Regelsystemet
2. Krav på byggnader
3. Ändring och ombyggnad
4. Bygglovsskedet
5. Byggprocessen

PBL och kulturmiljö

Under år 2019 har en arbetsgrupp från PBL kompetens i samverkan med i första hand länsstyrelserna arbetat med att utforma en webbaserad utbildning i PBL och kulturmiljön. Även Riksantikvarieämbetet och SKR medverkar i en så kallad initiativgrupp, som lägger ramarna för arbetet.

Huvudmålgrupp för utbildningen är kommunernas plan- och bygglov-handläggare men utbildningen ska utformas för att vara attraktiv även för länsstyrelsens handläggare och för aktörer i privata sektorn med uppdrag inom planering och kulturmiljö.

Under år 2019 har en detaljerad utformning av utbildningens alla delar färdigställts genom möten med initiativgruppen, arbete i de olika arbetsgrupperna och avstämningar av det planerade innehållet i referensgrupperna. Information och dialog med alla länsstyrelser för att förbereda inför de aktiviteter som är tänkta som komplement till utbildningen. Utbildningen omfattar en serie på sex avsnitt med föreläsningar, reportage och filmer som illustrerar regler och ger vägledning bland annat med exempel från olika delar av landet. Webbutbildningen kompletteras med ett handledningsmaterial för workshoppar. Länsstyrelsen kommer ha en särskild roll i att säkerställa distribution och genomförande av utbildning i kommunerna med uppföljande kommunsammanskomster för att vidare diskutera hantering av kulturmiljöfrågor i länets plan- och byggprocesser.

Produktionen av den webbaserade utbildningen påbörjades hösten 2019 och planerad lansering av den digitala utbildningen är januari 2020. Regionala aktiviteter kommer att pågå under år 2020.

Innehåll i PBL och kulturvärden:

1. Kulturvärden – ett allmänt intresse
2. Översiktsplan och kulturvärden
3. Detaljplan och kulturvärden
4. Varsamhetskravet och förvanskingsförbudet
5. Lov och kulturvärden
6. Byggprocessen och kulturvärden

PBL för länsjurister

En fysisk utbildning riktad särskilt till jurister vid landets länsstyrelser har genomförts vid tre tidigare tillfällen och i september 2019 genomfördes utbildningen för fjärde gången. Utbildningens inriktning är de bestämmelser som huvudsakligen är av betydelse för länsjuristens arbete med överklagade kommunala beslut enligt PBL.

Syftet med kursen är att förmedla en fördjupad förståelse av PBL och att ge en gemensam grund för länsjuristerna vid prövningen av överklagade

kommunala beslut. Utbildningen riktar sig inte bara till nyanställda länsjurister utan även till de som arbetat en längre tid med frågorna.

Sammanlagt har drygt ett hundratal länsjurister, med representanter från landets samtliga 21 länsstyrelser, deltagit på kursen.

Det övergripande kursinnehållet diskuterades och utformades i samråd med länsjuristerna i samband med en länsjuristkonferens i Göteborg i oktober 2017. Det närmare innehållet arbetades därefter fram genom medverkande från Boverket, länsstyrelsen, SKR, Domstolsverket och Finansdepartementet.

PBL play

PBL play är kortare informations- och utbildningsfilmer som publiceras på PBL akademin.

För att tillgängliggöra redan publicerat material har arbete påbörjats med att klippa ut kortare filmsekvenser från våra webbseminarier och webbutbildningar. Filmerna kommer att publiceras i PBL play för att de ska kunna användas av nya målgrupper och i nya sammanhang. Kortare filmer kan till exempel användas vid föreläsningar eller utbildningstillfällen.

Filmerna i PBL play sorteras i kategorierna:

- Om PBL
- Planering
- Lov- och byggprocessen
- Regler om byggande

[Länk till PBL play startside](#)

PBL nano

PBL nano är korta textbaserade utbildningar som ger information om sådant du inte visste att du behövde veta om tillämpningen av PBL. Intresserade användare anmäler sig till prenumeration på en månatlig utgåva. Tanken är att PBL nano ska överraska och dela konkreta, avgränsade budskap, inte utifrån en persons huvudintresse utan för att öka den allmänna förståelsen för PBL-frågor.

Ämnen i PBL nano 2019:

- Jäv

- Gamla planer, gamla bestämmelser
- Skadestånd
- Ingripanden enligt 11 kap
- Villkor och upplysningar i lov
- Delgivning av beslut om lov och förhandsbesked
- Regelhierarki
- Retroaktiva krav

[Länk till PBL nano startside](#)

PBL nano hade vid halvårsskiftet 2019 totalt 962 prenumeranter, vilket är en ökning med drygt 100 personer sedan årsskiftet 2018/2019.

Webbseminarier om nyheter och aktuella ämnen

Under året har fem webbseminarier genomförts inom ramen för PBL kompetens och ett sjätte av Boverkets arkitekturuppdrag. Webbseminarierna tar upp nyheter i regler samt aktuella frågor och problemområden. Seminarierna är direktsända men finns även fritt tillgängliga efter sändningarna. Det är svårt att veta exakt hur många som har sett webbseminarierna eftersom det bakom varje uppkoppling kan dölja sig fler personer. Till exempel tittar ofta flera kollegor tillsammans för att kunna diskutera det som tagits upp.

Prövning av bygglov

Webbseminariet tar upp vad som ska prövas i ett bygglov, både inom och utanför detaljplanerat område. Det handlar till exempel om planenligt utgångsläge, vad som redan är prövat i detaljplanen och vad lokaliseringsprövningen innefattar.

Webbseminariet sågs av 246 live (28 november) och hade vid årsskiftet haft 598 uppkopplingar.

[Länk till webbseminariet om prövning av bygglov](#)

Framtiden med enhetliga digitala detaljplaner

Webbseminariet handlar om Boverkets vision om enhetliga digitala detaljplaner. I webbseminariet förklaras varför digitala detaljplaner behövs och varför digitala detaljplaner i PDF-format är bra men inte tillräckliga.

Webbseminariet sågs av 223 live (25 september) och hade vid årsskiftet haft 722 uppkopplingar.

[Länk till webbseminariet om framtiden med enhetliga digitala detaljplaner](#)

Fukt i byggnader – en kostsam historia

Webbseminariet handlar om Boverkets kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn 2018. Kartläggningen visar att fuktproblemen står för en stor och betungande andel av skadorna. I webbseminariet medverkade Boverkets experter och olika aktörer med erfarenhet av förebyggande arbete och lösningar.

Webbseminariet sågs av 344 live (27 juni) och hade vid årsskiftet haft 591 uppkopplingar.

[Länk till webbseminarium om fukt](#)

PBL-nyheter och regeländringar

Webbseminariet handlar om ändrade och nya regler i PBL, PBF och byggreglerna. Till exempel togs de nya konstruktionsreglerna, lovbefrielse för altaner och föreskrifter för detaljplaner samt Boverkets nya vägledning upp.

Webbseminariet hade vid årsskiftet haft 1265 uppkopplingar. Webbseminariet sändes den 27 juni (ingen live-siffra tillgänglig)

[Länk till webbseminarium om regeländringar i PBL](#)

Nya regler för energiprestanda och energideklarationer

Webbseminariet handlar om skillnaderna mellan "specifik energianvändning" och "primärenergital", geografiska justeringsfaktorer och klimatzoner men även bakgrunden till klassning av byggnader; med andra ord varför används klassning i energideklarationerna? Presentation även av Boverkets handbok om energideklarationer.

Webbseminariet sågs av 281 live (14 februari) och hade vid årsskiftet haft 761 uppkopplingar.

[Länk till webbseminarium Energifrågor](#)

Stöd för utbildningsföretag PBL

För att få hjälp med att sprida de vägledningar och utbildningar som tas fram i regeringsuppdraget har ett heldagsseminarium genomförts i mars 2019. Till detta inbjöds alla kända utbildnings- och informationsföretag

som finns inom PBL-området, inklusive branschorganisationer som ofta har utbildningsprogram för sina medlemmar.

Seminarier hade två syften, dels att nå ut med en bredare kännedom om PBL kunskapsbanken med PBL akademien och få utbildningsföretag och branschorganisationer att utnyttja redan framtagna hjälpmedel i sin kursverksamhet, dels att få värdefull information om hur material kan vidareutvecklas för att ännu bättre passa målgrupperna.

Under seminariet deltog ca 25 personer från 15 organisationer. Boverket gav exempel på vägledning och utbildning på PBL kunskapsbanken och PBL akademien och det fanns också gott om tid för frågor och diskussion.

Många företag känner till och använder Boverkets material i sina kurser, men man skulle kunna utveckla detta mera. Man efterfrågar en tydligare plan från Boverkets sida, till exempel över vilka webbutbildningar och filmer som planeras. Företagen vill undvika att investera i filmer och kurskoncept om det kort tid efter finns kostnadsfritt likartat material att tillgå hos Boverket. Å andra sidan kan en planerad webbkurs från Boverket ge en bra utgångspunkt för ett fördjupat och utvecklat koncept inom ett område.

Slutsatser och åtgärder efter dialog med utbildningsföretag PBL

Det är angeläget att bibehålla kontakten och en dialog med utbildningsföretagen med målsättningen att de i största möjliga omfattning ska se nytta av att utgå från Boverkets vägledning och grundläggande utbildningar om reglerna. Utbildningsföretagen har en räckvidd långt bortom de målgrupper som Boverket rimligtvis kan nå via egna kanaler och potentialen är att många fler inom framförallt bygg- och installationsföretag uppmärksammas på det stöd och vägledning som Boverket erbjuder via webben. Att Boverkets utbildningar kan uppfattas som en konkurrerande verksamhet har framkommit och det är därför i Boverkets intresse att underlätta för utbildningsföretagen att utnyttja materialet som ett komplement till sina företagsspecifika erbjudanden. Alla som deltog i seminariet, liksom ytterligare ett antal företag har inbjudits till ett uppföljande seminarium, som kommer att genomföras i januari 2020.

I syfte att bli tydligare med vad som är pågående och planerat i regeringsuppdraget har särskilda informationssidor om till exempel pågående och planerade webbutbildningar och webbseminarier publicerats i PBL akademien.

För att göra det lättare för utbildningsföretagen att använda sig av materialet från regeringsuppdraget har ett arbete påbörjats med att klippa ut

kortare filmsekvenser från våra webbseminarier och webbutbildningar. Filmerna kommer att publiceras i PBL play

Del 2. Stärka PBL nätverk

Under 2019 har PBL kompetens genomfört flera dialogseminarier för olika aktörer i samhällsbyggnadsprocessen och deltagit i regionala nätverksträffar anordnade av länsstyrelserna och andra samverksamverksparter. PBL kompetens har även deltagit på andra nätverksträffar inom PBL området.

Anordnande av nätverksträffar

Boverkets PBL kompetens har under 2019 fortsatt att genomföra och vidareutveckla gemensamma kunskaps- och dialogseminarier för olika aktörer i samhällsbyggnadsprocessen. Mötena bidrar i olika omfattning till att vidareutveckla dialog mellan olika aktörer och att stärka PBL-nätverk.

Att arbeta i bostadsprojekt: dialog mellan aktörerna

Seminarier har under år 2019 genomförts i Karlstad, Helsingborg, Jönköping och Östersund med ca 170 deltagare fördelat mellan kommunala tjänstemän, kommunpolitiker, länsstyrelser, fastighetsutvecklare och byggföretag. Syftet med seminariet är att bidra till en positiv och effektiv bostadsutveckling framåt. Dels genom att belysa och diskutera hur styrande regelverk och avtal sätter ramarna för byggandet men också genom ökad insikt och förståelse kring ansvar och roller mellan alla aktörer som deltar i hela kedjan – kommunen, länsstyrelsen och näringslivet. Seminarierna har en extern dialogledare som faciliterar mötet och kunskapsdelarna leds av experter från SKR, Boverket och KTH. På Samhällsbyggnadsdagarna i oktober 2019 genomfördes ett välbesökt seminarium med rubriken Framgångsfaktorer för framtidens bostadsutveckling där Boverket fick tillfälle att sprida information om seminarierna samt sammanfatta slutsatser från genomförda möten.

Nedan följer några synpunkter från deltagarna i seminarierna:

En nyckelframgång för att lyckas är att vi jobbar tillsammans med plan och genomförande. Att vi krokar arm och som stad står med enad front och gemensam ingång. Både som politiker och tjänstemän. Det är både en utmaning och framgångsfaktor i en större stad som Helsingborg med ett förvaltningsövergripande perspektiv. (*Exploateringschef, kommun*)

Det jag tar med mig från dagen är vikten av samverkan, tidig dialog, både internt och externt. Att involvera varandra tidigt och vara öppna för kompromisser. Att undvika prestige i projekten utan att försöka börja med att formulera en gemensam målbild och sen hitta förutsättningarna för att nå dit. (*Projektsamordnare i Samhällsbyggnadsförvaltning*)

Den grund ni lägger som föreläsare är viktig för att vi som är marknaden ska få ökad insyn i PBL och bättre förstå kommunens och länsstyrelsens olika roller. Det är svåra

frågor att hantera. Exempelvis att kommunen har så brett ansvar och att jag som byggherre måste förstå vem jag pratar med och hålla isär vilka olika roller/mandat det finns inom kommunen när jag pratar med bygglov, mark/exploatering eller plan. Alla har de olika roller i processen. Den viktigaste framgångsfaktorn som jag hör är att vi alla vill samma sak. Den här dagen är ett bra exempel på hur vi kan öka dialogen mellan oss. Ett genuint intresse för dessa frågor måste också finnas, det är svårt men så kul att arbeta med. (*Affärsområdesansvarig hos bostadsutvecklare*).

Dialogen är naturligtvis central och seminarierna kan inte rakt av ersättas av webbutbildningar. Planen är emellertid att under våren 2020 hitta formerna för att producera digitalt tillgängliga föreläsningar och inspel som kan användas av olika aktörer för att organisera egna seminarier regionalt och lokalt. En kortare presentationsfilm togs fram efter seminariet i Jönköping.

Knäckfrågor i bygglovs- och byggprocessen

I februari respektive november 2019 genomfördes seminarier i Luleå respektive Göteborg, och under hösten 2019 har planering genomförts för seminarier som kommer att genomföras i Falun och Malmö under år 2020. Ytterligare orter kan tillkomma.

Deltagarna vid seminarierna representerar dels kommuners bygglovsavdelningar, dels såväl offentliga som privata byggherrar och byggföretag. Dessutom är respektive länsstyrelse representerad med jurist och/eller länsarkitekt. Från Boverket medverkar experter på olika delar av BBR och EKS. Frågor som behandlas är bland annat ansvar och roller, kontrollansvariga och kontrollplaner samt regelverk för buller, brandskydd, energi, tillgänglighet, bostadsutformning och inomhusmiljö. Deltagarantalet begränsas till drygt 40 personer för att medge dialoger i grupper där olika frågor kan belysas på ett relevant sätt.

Erfarenheterna från dessa seminarier är mycket goda. Konstruktiva dialoger på detaljnivå ger ökad insikt om de olika perspektiv som olika roller ger, och ökad möjlighet till större förståelse för ”de andras” perspektiv och förutsättningar i processen. Dialogerna kan också ge konkreta idéer om hur regelverket och informationen om detta kan förtydligas och förenklas. Byggherrar efterfrågar ett läge där olika byggnadsnämnder tolkar regelverket på ett så likartat sätt som möjligt. Vidare har Boverkets experter inom olika områden uppskattat dialogen med de som ska tillämpa och tolka regelverket och den konkreta kopplingen till upplevda erfarenheter och tolkningsproblem.

Boverkets seminarier och fysiska utbildningar

Lista med seminarium och fysiska utbildningar som genomförts i PBL kompetens regi under år 2019.

Utbildning/möte	Ort och datum	Deltagare
Knäckfrågor i lov- och byggprocessen	Luleå 6 februari	33 deltagare
Kvalitetsutvecklingsmöte	Stockholm 14 februari	18 deltagare
PBL för privatpraktiserande arkitekter	Stockholm 12 mars	29 deltagare
Workshop om kontrollplan enligt PBL	Stockholm 21 mars	10 deltagare
Seminarium för utbildningsföretag i PBL och byggregler	Stockholm 22 mars	25 deltagare
Att arbeta i bostadsprojekt	Karlstad 9 april	37 deltagare
Möte kring utvecklad vägledning om kontrollplan och kontrollansvariges roll	Karlskrona 14 maj	18 deltagare
Möte kring utvecklad vägledning om kontrollplan och kontrollansvariges roll	Stockholm 15 maj	20 deltagare
Att arbeta i bostadsprojekt	Helsingborg 14 juni	38 deltagare
PBL för länsjurister	Stockholm 24-25 september	30 deltagare
Att arbeta i bostadsprojekt	Jönköping 1 oktober	51 deltagare

Att arbeta i bostadsprojekt	Östersund 23 oktober	31 deltagare
Knäckfrågor i lov- och byggprocessen	Göteborg 22 november	41 deltagare

Deltagande i befintliga PBL-nätverk

Kansliet har i första hand etablerat en dialog med länsstyrelser och regioner om de PBL-nätverksträffar de ansvarar för. Att utnyttja dessa tillfällen har tillsammans med SKR identifierats som den viktigaste åtgärden för att samlat nå handläggare på kommuner och länsstyrelser i fysiska träffar. Under år 2019 har PBL kompetens därför deltagit aktivt på flera av länsstyrelsernas regionala nätverksträffar för att informera om olika satsningar och vad som erbjuds av nätverksträffar och kompetenstillfällen. Ambitionen är att Boverket fortsatt under regeringsuppdragets genomförande deltar vid dessa träffar. Samverkan med regionerna har potential att utvecklas mer.

PBL kompetens har under år 2019 även deltagit på nätverksträffar som anordnas av organisationer som organiserar i stort sett samma typer av målgrupper som vid regionala träffar men då mer på individnivå. Till exempel Samhällsbyggarna, Sveriges stadsbyggare, Sveriges stadsarkitekter, FSBS och FSBI.

Ett arbete med framtagande av handledning som stöd för erfarenhetsutbyte och kunskapsförmedling vid nätverksträffar har också inletts. Ett konkret exempel är den utbildning som tas fram för i PBL och kulturmiljö. En detaljerad handledning utvecklas parallellt med webbutbildningen för att utgöra stöd och för, i typfallet länsstyrelsen, att anordna gemensamma möten för kommuner med utgångspunkt i webbutbildningen. Det tas även fram mer generella stöd och workshopkoncept som kan gälla för olika sammanhang och ämnen. Ett led i att kunna målgruppsanpassa det material som redan finns är att strukturera befintliga webbseminarier och webbutbildningar så att enskilda avsnitt blir mer sökbara och på så sätt öka tillgängligheten för olika målgrupper.

Lantmäteriets dialogseminarium ”Workshop för framtiden”

Under året har Lantmäteriet genomfört seminarieserien ”Workshop för framtiden” på ett 10-tal orter med ett stort deltagande från kommuner och myndigheter. Workshop för framtiden är en delaktivitet inom Lantmäteriets regeringsuppdrag att driva en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen under åren 2018-2020.

Boverket har varit med vid samtliga workshoptillfällen, vilket har varit mycket positivt för deltagarna men även för Lantmäteriets medarbetare.

Deltagande i andra organisationers nätverksträffar

Nätverksträffar anordnade av andra organisationer under år 2019 där PBL kompetens deltagit:

Utbildning/möte	Ort och datum
Lantmäteriet Workshop för framtiden	Falun 5 mars
Position 2030 samhällsbyggnadssektorn 1 100 deltagare	Stockholm 19–20 mars
Bostadsforum	10–11 april
Stockholm business Alliance NKI nöjd kund index 220 deltagare, 80 kommuner	Stockholm 11–12 april
Stockholms länsmuseum Nätverk kommunantikvarier	Stockholm 24 april
Samverkan för överklagandeärenden. Länsstyrelsejurister. Utbildning och info PBL kompetensmaterial	Stockholm 7 maj
Stockholms stads planhandläggare. Utbildning och info om vägledning och utbildningar.	Stockholm 10 maj
Årsmöte/konferens FSB, Föreningen Sveriges byggnadsinspektörer. PR för PBL kompetens. särskilt NPJ för BI, Boverksmonter. Ca 500 pers.	Helsingborg 21–22 maj
Kommundagar Örebro län Tillgänglig- het	Örebro 23 maj

Länsstyrelsernas plan och bostadsdagar PR för hur lst kan använda PBL kompetens i vägledning till kommuner. 30 pers.	Uppsala 28–29 maj
SPR Konferens Sveriges Planerare riksförbund	Stockholm 28–29 augusti
Detaljplanekonferens SKR	Stockholm 3–4 september
Plandag LST Sörmland	Katrineholm 17 september
Föreningen Sveriges Bygglövsgranskare och byggnadsnämndssekreterare (FSBS), utbildningsdagar ca 650 pers	Visby 17–19 september
Byggnadsvårdens konvent	Mariestad 25–27 september
PBL-konferens Lst Östergötland	Linköping 27 september
Översiktsplanekonferens Lst Jönköping	Jönköping 27 september
Samhällsbyggnadsdagarna, ca 500 personer PR för PBL kompetens samt föredrag om ”Att arbeta i bostadsprojekt”	Stockholm 1–2 oktober
Kommunträff, Region Västerbotten	Lycksele 10 oktober
KARF -dagen	Stockholm 14 oktober
Kulturmiljödag	Växjö 24 oktober

Inomhusmiljö Teknologiskt institut och Swesiaq (fukt)	Stockholm 22–23 oktober
Lst Blekinge, Kommunträff	Sölvesborg 25 oktober
Lst Gävleborg, Kommunträff, ca 40 deltagare	Gävle 30 oktober
Kommunträff Göteborg, ca 60 deltagare	Göteborg 5 november
Lst Uppsala Tematräff	Uppsala 7 november
Lst Dalarna, Planträff	Falun 8 november
Träningsläger Arkitektur & gestaltning för LST	Stockholm 13–14 november
Lst Stockholm, Planchefsträff	Stockholm 15 november
Bygg ett hållbart samhälle med plats för alla, Boverket	Stockholm 21 nov
Lst Kronoberg, Kommunträff	Växjö 22 november
Lst Stockholm, ca 50 deltagare	Stockholm 5 december
Fastighetsrätt för samhällsbyggare, ca 10 personer PR om PBL kompetens och särskilt NPJ Admin.	Stockholm 11 december

Del 3. Vägledning i PBL kunskapsbanken

Inom ramen för Boverkets PBL kompetens ska Boverket komplettera och fördjupa den vägledning som Boverket redan tillhandahåller inom ramen för PBL kunskapsbanken. Detta ska vid behov ske efter samverkan med andra relevanta myndigheter. Syftet är att säkerställa att PBL kunskapsbanken ger svar på alla vanligt förekommande frågeställningar om hur PBL-systemet bör tillämpas.

PBL kunskapsbankens innehåll

Om PBL – i detta avsnitt beskrivs bland annat innehållet i PBL och definitioner av betydelse för tillämpningen av lagen. Lag & rätt med utvalda rättsfall kommenterade av Boverkets jurister. Vägledningar på särskilda tema, till exempel Ekosystemtjänster i den byggda miljön.

Planering – vägledning om region-, översikts- och detaljplanering.

Lov & byggprocessen – information om bland annat vad som kräver bygglov och processen som följer efter att ett lov har beviljats. Här finns även ett avsnitt om roller & ansvar samt om byggnadsnämndens tillsyn.

Regler om byggande – vägledning till Boverkets föreskrifter, t.ex. Boverkets byggregler, BBR, och Boverkets konstruktionsregler EKS. Även vägledning om byggprodukter och motordrivna anordningar.

PBL-akademin – Boverkets olika webbaserade utbildningar om PBL. Se nedan.

Under våren 2019 har flera större avsnitt publicerats på PBL Kunskapsbanken. Tack vare regeringsuppdraget PBL kompetens har fler vägledningar kunnat tas fram och publiceras men även andra regeringsuppdrag har gett upphov till mer vägledning i PBL kunskapsbanken.

Publicerat i PBL kunskapsbanken inom ramen för PBL kompetens

Länkar hämtade den 10 december 2019.

Prövning av lov och förhandsbesked

Boverket får många frågor om hur själva prövningen av lovärenden ska gå till. I juni 2019 färdigställdes texter som handlar om prövning av bygglov inom detaljplan, inom områdesbestämmelser samt utanför detaljplan och områdesbestämmelser. Även vägledning om prövning av tidsbegränsade bygglov publicerades. Texterna om prövning av förhandsbesked samt om anstånd med att avgöra lov och förhandsbesked uppdaterades.

[Länk till prövning av lov och förhandsbesked](#)

Överklagande detaljplan och lovbeslut

I slutet på juni 2019 publicerades vägledning om överklagande av detaljplan, områdesbestämmelser, lov och förhandsbesked. Vägledningen innehåller till exempel kommunens hantering vid överklagande, instansordning samt vem som har rätt att överklaga.

[Länk till överklagande av detaljplan och områdesbestämmelser](#)

[Länk till överklagande av lov och förhandsbesked](#)

Förbud mot egna krav

För att vägleda kommunerna om att PBL innehåller begränsningar av kommunens möjligheter att ställa egna krav på byggnadsverks tekniska egenskaper har Boverket tagit fram vägledning om detta.

[Länk till förbud mot egna krav](#)

Lagändringar

Under år 2019 skedde en lagändring i PBL och i plan- och byggförordningen, PBF. Lagändringen innefattade ett undantag från krav på bygglov för altaner till en- och tvåbostadshus. Det infördes även undantag från kravet på anmälan. Lagändringen trädde i kraft 1 juli. I samband med detta publicerades ny vägledning och befintlig vägledning om reglerna uppdaterades.

[Länk till bygglov för byggnader](#)

[Länk till bygglovsbefriad altan](#)

[Länk till kravet om anmälan](#)

[Länk till kravet om planenlighet](#)

EKS

Boverket ändrade sina föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) EKS. Ändringarna började gälla den 1 juli 2019. Regeringsuppdraget PBL kompetens gjorde det möjligt att även uppdatera den vägledning om EKS som finns på PBL kunskapsbanken.

[Länk till vägledning om EKS](#)

Planenlighetskraven

Det pågår ett arbete med att både ta fram nya texter i PBL kunskapsbanken samt utveckla ett handledarstöd för kommunala bygglovshandläggare om planenligt utgångsläge och planenlig åtgärd.

Vägledning kontrollplan enligt PBL

I PBL kompetens plan för år 2019 var vägledning för kontrollplan enligt PBL och ett kompletterande webbseminarium prioriterade aktiviteter. Dock ledde inledande möten med bland annat representanter för RISE Samhällsbyggnad och Kontrollansvarigas riksförbund, KARF, samt internt på Boverket fram till beslut om att grundläggande oklarhet om kontrollplanens funktion och kontrollansvarigas roll inte enkelt kunde klaras ut inför ett ändamålsenligt vägledningsarbete. Istället genomfördes en förstudie med syfte att klargöra Boverkets syn på kontrollplan, KA:s roll och i dialog med byggnadsinspektörer, kontrollansvariga, byggherrar och certifieringsorgan utforska behovet av vägledning.

En behovskartläggning gjordes för att ta del av de tidigare rapporterna Förstudie kontrollplan (Boverket 2014) och Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn (Boverket 2018). Tre möten genomfördes i Stockholm och Karlskrona med sammanlagt 35 byggnadsinspektörer, kontrollansvariga, byggherrar och representant för certifieringsorgan samt en enkätundersökning riktad till deltagarna vid dessa möten.

Kartläggningen visade att det huvudsakliga problemet vid tillämpningen av dagens system är otydlighet kring de olika aktörernas roller och ansvar. Osäkerhet kring kontrollplanens omfattning och innehåll är också ett problem och vissa centrala begrepp behöver klargöras.

Förstudien avslutades i september 2019, och finns publicerad [på Boverket webbplats](#). Q1 2020 påbörjas arbetet med vägledningen.

Antal besök på PBL kunskapsbanken ökar

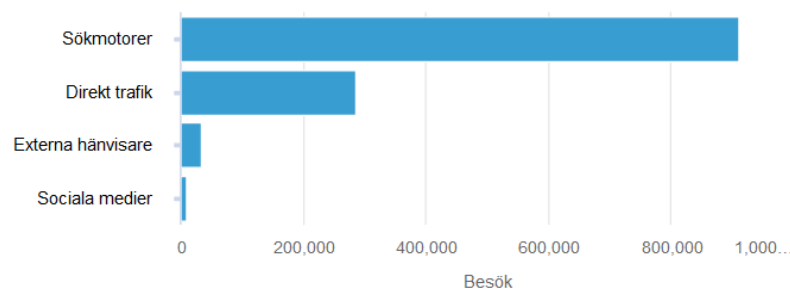
Antalet besök har ökat stadigt under de åtta år PBL kunskapsbanken varit i drift. Ökningen år 2019 beror till stor del troligen på att det lanserades flera stora avsnitt under året samt att fler marknadsföringsinsatser om PBL kunskapsbanken har genomförts.

	2019	2018	2017	2016
Startsidan	81 712	66 473	79 187	81 008
Alla sidor	1 549 242	1 091 351	786 982	553 491

Figur 9 Antalet besök på PBL kunskapsbanken åren 2016–2019. Startsidan samt alla sidor. Hämtad: 2019-12-31

Tidigare år har antalet besökare på startsidan inte ökat med samma takt vilket har bekräftat beteendemönstret att de flesta besökarna hittar till sidorna via en sökmotor, exempelvis Google eller att besökarna helt enkelt

använder egna bokmärken i stället för att först passera PBL kunskapsbankens startside. År 2019 innebar dock ett trendbrott. Tänkbar orsak kan vara att PBL kunskapsbanken marknadsförts betydligt mer år 2019, då inte enskilda sidor utan hela PBL kunskapsbanken. Besökarna har därför googlat på PBL kunskapsbanken alternativt klickat sig in via Boverket.se, och på så sätt hamnat på startsidan.

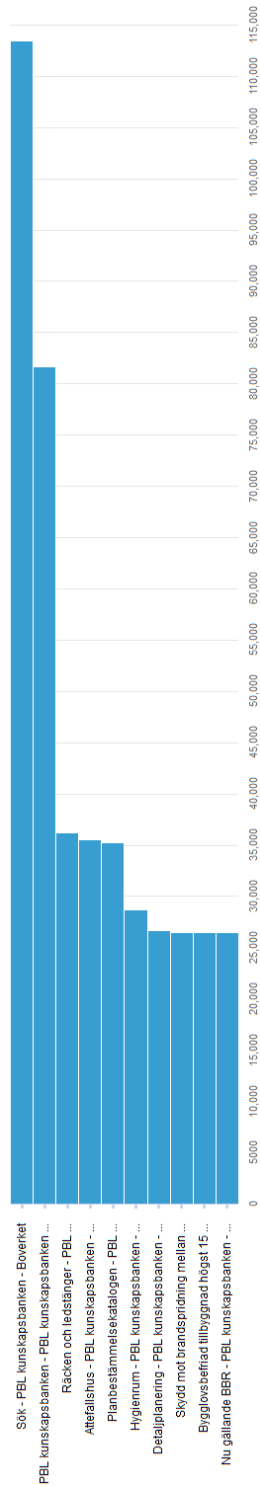
Figur 10. Flest besök på PBL kunskapsbanken sker via en sökmotor. Så kallad direkt trafik är de besöken som sker via ett sparad bokmärke eller via en länk på webbplatsen. Extern hänvisare innebär länk från annan webbplats. Sociala medier är den trafik som sker från en länk via till exempel Facebook.
Hämtad: 2019-12-12

Vilka är besökarna på PBL kunskapsbanken

Att göra en analys av vilka som besöker PBL kunskapsbanken är svårt då domännamnen från stora internetleverantörer dominerar. Det går alltså inte att utläsa vem/vilka som döljer sig bakom just de domänerna. Det kan till exempel vara privatpersoner men även ett företag som saknar egen domännamn eller surfar mobilt. Kommuner utgör dock 20 procent och Länsstyrelsen utgör 1,2 procent av det totala antalet besök som görs på webbplatsen. Samhällsbyggnadsbranschen, till exempel arkitekt- och teknikkonsultföretag, bygg- och fastighetsföretag, utgör tillsammans cirka 4 procent av webbplatsens totala besökare. Det är en klar tendens att besökare från samhällsbyggnadsbranschen ökar jämfört med tidigare år.

Mest besökta sidor på PBL kunskapsbanken

PBL kunskapsbanken, tillsammans med hela Boverkets webbplats, använder ett verktyg för analys och statistik av webbplatsen. Det som går att utläsa är att de mest populära sidorna på PBL kunskapsbanken är *Räcken och ledstänger*, *Attefallshus* och *Planbestämmelekatalogen*.

Figur 11. Mest besökta sidor i PBL kunskapsbanken 2019. Hämtad: 2019-12-11

Kommunikation och information

Kommunikationsinsatser är avgörande för att uppdraget ska få genomslag och att kännedom om och intresse för kompetensinsatserna ska spridas till alla målgrupper. I planen för år 2019 beslutades att prioritera arbete med att tillgängliggöra och kommunicera vägledning och framförallt de digitalt tillgängliga utbildningarna till målgrupperna, med särskilt fokus på aktiviteter riktade mot aktörer i samhällsbyggnadsbranschen, den privata sektorn.

För att underlätta för målgrupperna att hitta vårt material har vi i PBL akademien samlat alla olika typer av utbildningar på ett och samma ställe.

PBL nyhetsbrev

PBL nyhetsbrev informerar vi om nya vägledningar och utbildningar i PBL kunskapsbanken, uppmärksammar om regeländringar, seminarier, kurser och om annat som intresserar PBL-kollektivet. PBL nyhetsbrev har i dag 3 711 prenumeranter, mot 3 163 i slutet av år 2018, och i snitt öppnar mer än 45 procent nyhetsbrevet vid varje utgivning. Nyhetsbrevet ges ut varje månad.

Axplock ur innehållet i PBL nyhetsbrev:

Januari: Webbutbildning - PBL på rätt sätt för förtroendevalda. Lagändringar 1 januari. Vägledning: skidliftar

Februari: Webbseminarium Nya regler för energiprestanda & energideklarationer. Vägledning: pooler, dammar och brunnar. Knäckfrågor i lov och byggprocessen

Mars: PBL nano – Gamla planer, gamla bestämmelser. Webbutbildning om kök och bad. Halvtid för regeringsuppdraget PBL kompetens.

April: Ny vägledning: Ekosystemtjänster i den byggda miljön. ”Så använder vi utbildningen PBL för förtroendevalda”. Remiss: Lämna synpunkter på förslag till regler om detaljplaner och planbeskrivning

Maj: Webbutbildning: Ny på jobbet som detaljplanehandläggare. Utbildningen. Ny på jobbet som detaljplane-handläggare får gott betyg! Boverket bjuder in till konferensen ”Tillsammans bygger vi bättre!

Juni: Ny webbutbildning för dig som är lovhandläggare. Snart är det dags för webbseminarier! PBL akademien. Nya vägledningar i PBL kunskapsbanken

Juli: Missade du webbseminarierna den 27 juni? Här kan du se dem i efterhand. Nya vägledningar. Detaljplanekonferens 3–4 september. Sommarlyssning i poddar om PBL

Augusti: Höstens första webbseminarium Framtiden med enhetliga digitala detaljplaner. Vägledning i PBL kunskapsbanken: Delgivning av beslut och beslutanderätt

September: Webbseminarium - framtiden med enhetliga digitala detaljplaner. Bakom kulisserna med webbutbildningen NPJ inom PBL-administration. Kommande webbutbildningar

Oktober: Boverkets konferens Bygg hållbara samhällen med plats för alla. Korta inspel från nätverksmöten PBL kompetens varit på i höst. Tillsyn av bygglovsbefriande åtgärder

November/December: Nu är webbutbildningen NJP inom PBL-administration här! Rapport från dialogmöten. Artikel med deltagare och chefer om utbildningen Ny på jobbet.

Marknadsföringskampanjer

Under år 2019 har PBL kompetens lagt ner extra tid och resurser på att marknadsföra webbutbildningar och webbseminarier. De främsta kanalerna som används är nyhetsbrev, Boverkets webb, sociala medier, förmedling via SKR och länsstyrelserna samt kansliets egna utskick via e-post.

PBL kompetens i sociala medier

Boverket använder olika sociala medier för att kommunicera med målgrupperna och visa vad vi gör. PBL kompetens använder Boverkets Facebook, Twitter och LinkedIn för att avisera om aktiviteter, nya utbildningar och vägledningar. Även facebookgrupperna Planarkitekter och Bygglovshandläggare, som startats av handläggarna själva, används för att kontinuerligt sprida information om ny vägledning och utbildning.

Smakprov på utbildningar, trailers

Under 2019 har flera kortare informationsfilmer, trailrar, tagits fram som reklam för det material som publicerats. Filmerna finns i PBL akademien och på Youtube och handlar om:

- Webbutbildning för förtroendevalda
- Ny på jobbet som detaljplanehandläggare
- Ny på jobbet som lovhandläggare

- PBL akademin.
- Ny på jobbet inom PBL-administration
- Filmpuffar inför flera av våra webbseminarier

Två filmer från dialogseminarier med medverkande aktörer från kommuner, länsstyrelser och den privata sektorn betonar vikten av samverkan i plan- och byggprocesserna. Dessa filmer kommer att spridas som goda exempel och inspiration på hur dialogmöten mellan olika aktörer kan leda till samhällsnyttan genom plattformar för nätverk.

Syftet med filmerna är att sprida och skapa nyfikenhet kring vårt uppdrag och tillgängliga utbildningar och vägledning till våra målgrupper.

Direktutskick till särskilda målgrupper

I juni 2019 gjordes ett riktat utskick till tidigare deltagare vid fysiska kurser och dialogseminarier med en sommarhälsning och information om ny vägledning och nya utbildningar som är relevanta för dem samt en påminnelse om PBL kompetens nyhetsbrev. Anpassade utskick gjordes till deltagare i seminarium för utbildningsföretag och deltagare i fysiska utbildningar PBL för länsstyrelsejurister, Ny på jobbet som. detaljplanehandläggare, lovhandläggare, översiktsplanerare, PBL-administratörer och byggnadsinspektörer. För deltagare i Ny på jobbet... pilotutbildningar skickades även info till deras chefer.

Till universitet och högskolor har utskick till cirka etthundra programansvariga för kurser med inslag om planering och byggande gjorts vid två tillfällen, inför sommaren och inför juluppehållet. Utskicken omfattade information om att allt material är fritt tillgängligt att använda i undervisningen och en sammanställning över tillgängligt material på boverket.se.

I slutet av året gjordes utskick till nätverket för samverkanspartner, kvalitetsutvecklingsmötet, med en summering av årets aktiviteter och inbjudan till ett dialogmöte i mars 2020. En särskild, riktad information sändes till utbildnings- och branschorganisationer som erbjuder kurser inom PBL-området, även här med inbjudan till informationsmöte efter årsskiftet. Till denna träff har ytterligare ett antal företag identifierats och inbjudits.

Särskilda informationsinsatser mot privata sektorn

Ett särskilt fokus har under år 2019 ägnats åt att nå andra aktörer och målgrupper än kommuner och länsstyrelser, det vill säga de privata aktörerna i sektorn samhällsbyggnadsbranschen.

En ökning av intresse från icke offentlig verksamhet kan avläsas i stigande antal besökare på PBL kunskapsbanken och inloggningskonton för

PBL webbutbildningar men det bedöms fortfarande vara betydligt lägre än inom kommuner och länsstyrelser.

Kontakter har tagits med ett antal branschtidningar för att förhöra om intresset att skriva om PBL kompetens ur olika vinklar. Byggvärlden, Byggindustrin, Fastighetsnytt och Fastighetstidningen är organ som kontaktats och intresset har varit stort då flera av tidningarna svarat att de vill och kommer att skriva om PBL kompetens. Kontakter kommer även att tas med tidningen Arkitekten med anledning av att webbutbildningen för privatpraktiserande arkitekter kommer att publiceras i början av år 2020.

Först ut med att publicera en artikel blev Byggindustrin som den 13 december 2019 publicerade artikeln ”Full koll på plan- och bygglagen” i den nätbaserade utgåvan. [Länk till artikeln i Byggindustrin.](#)

PBL akademien

Den särskilda utbildningsportalen PBL akademien har under våren 2019 utvecklats för att förbättra tillgängligheten till de webbutbildningar som tagits fram inom uppdraget. Som en del i förbättringarna har PBL akademien flyttats in i PBL kunskapsbanken och går nu att hitta på kunskapsbankens förstasida. På så sätt samlas all vägledning och utbildning om PBL på samma ställe vilket gör det enklare för målgrupperna att hitta.

Innehållet i PBL akademien har också fått en ny och tydligare struktur där de olika typerna av utbildningar samlats under rubrikerna PBL webbutbildningar, PBL webbseminarier, PBL nano, PBL poddar och PBL play. Även sökbarheten på sidorna har förbättrats så att det nu är lättare att hitta direkt till den utbildning som söks.

PBL akademien är ett viktigt steg i riktning mot visionen om den digitala arenan ”Knappen” – en kunskapsplattform där alla användare enkelt kan hitta allt de behöver med en knapptryckning. Resultatet av den förstudie för utveckling av digital arena som genomfördes inom ramen för PBL kompetens under år 2017–2018 förs nu vidare in i Boverkets utvärdering och utveckling av hela webbplatsen och nyutveckling av boverket.se, dvs. inom ett projekt utanför PBL kompetens.

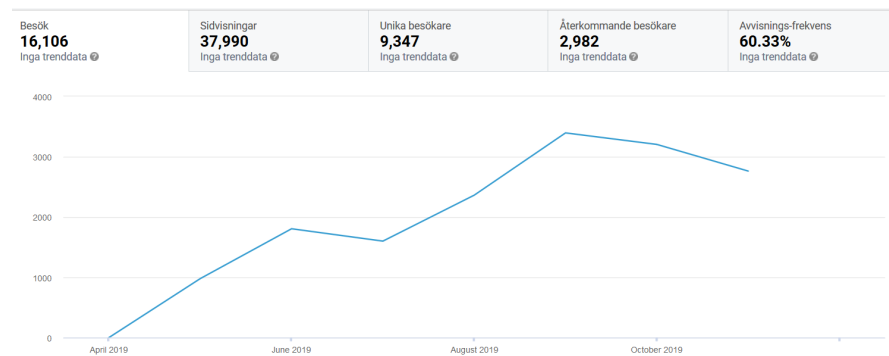
PBL akademins innehåll

- **PBL webbutbildningar** – Här finns Boverkets utbildningar om PBL. Utbildningarna är digitalt tillgängliga kurspaket, ofta i flera delar, och innehåller till exempel e-learningmoduler, övningar, föreläsningar, kommunexempel med mera. Det finns utbildningar som spänner över hela PBL-systemet, fördjupningsutbildningar inom olika ämnen och utbildning för förtroendevalda.

- **PBL webbseminarier** – Seminarierna är direktsända och finns kvar på sidan i upp till två år. Sändningarna tar upp nyheter i regler och aktuella frågor och innehåller föreläsningar med experter, reportage med exempel på praktisk tillämpning av PBL och diskussionspaneler.
- **PBL nano** - Textbaserade utbildningar med kortfattad information om tillämpningen av PBL inom aktuella ämnen. Man prenumererar på PBL nano för ett månatligt utskick med en utvald fråga per utgåva.
- **PBL poddar** – Här pratar PBL-expert om olika ämnen PBL.
- **PBL play** – Korta informationsfilmer om PBL.

Fler använder PBL akademien

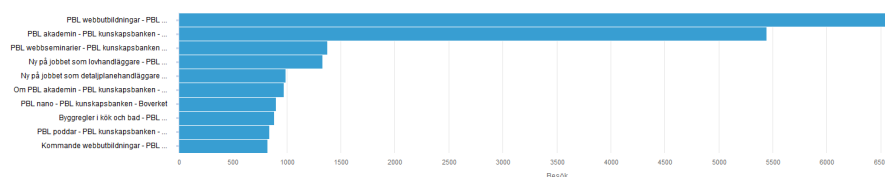
Den nya PBL akademien lanserades i april 2019 och besöken har ökat under året.

Figur 12 Antal besökare på PBL akademien sedan lanseringen i april 2019
Källa Siteimprove 2019-12-12

Det saknas statistik över besök på PBL akademien innan sidorna flyttades till PBL kunskapsbanken och det går inte att utläsa exakt hur detta påverkat besöksstatistiken. Innan ändringen kom det dock in många frågor till kansliet om hur man hittar det material som tas fram inom uppdraget. Dessa frågor har i princip upphört efter flytten samtidigt som besöken på PBL akademien ökar vilket tyder på att det nu är enklare för målgrupperna att hitta materialet.

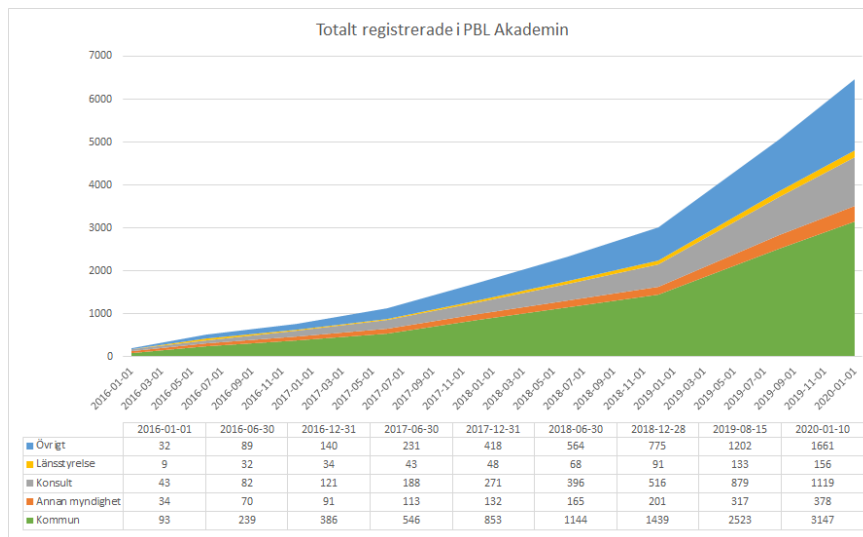
Precis som i PBL kunskapsbanken är det svårt att få ut exakt statistik om vem som besöker PBL akademien på Boverkets webbplats. Detta på grund av att domännamnet Telia dominerar. Det går alltså inte att utläsa vem/vilka som döljer sig bakom den domänen. Det kan till exempel vara en privatperson men även ett företag som saknar egen domän. Länsstyrelsen utgör dock 2,4 procent av besökarna. Kommuner utgör cirka 28 %.

Figur 13 Mest besökta sidor på PBL akademin 2019.
Hämtad: 2019-12-12

Den mest besökta sidan på PBL akademin är PBL webbutbildningar. Härifrån hittar man sedan vidare till den digitala utbildningsplattformen, vardagligt "LMS:et", där alla webbutbildningar, E-learning, finns.

Antalet registrerade användare i LMS för webbutbildningar var vid årsskiftet 2019/2020 var 6.461 personer, en ökning med 3.539 personer, 114 procent sedan december 2018. Med registrerade användare avses de som har skapat ett användarkonto vilket ger möjlighet att utläsa statistik om avslutade kurser med mera. Vid sidan av de registrerade användarna har 124.261 besök av icke registrerade användare gjorts totalt, en ökning med 31.272 sedan december 2018. Siffran är svår att tolka men bedömningen är att den innehåller både upprepade besök av personer som återkommer men inte vill registrera ett konto och engångsbesökare som inte uppfattar sig tillhöra målgrupperna.

Figur 14 Den största användargruppen är anställda i kommun (grön) men även de som förmodas arbeta i privata sektorn ökar: konsulter (grå) och övriga (blå).

Profilmaterial

För att synliggöra PBL kompetens i fysiska möten med våra målgrupper i samband med dialogseminarier, workshops, konferenser och andra nätverksytter så har en enkel och lättfattlig broschyr "Allt du inte visste om

PBL” tagits fram. Broschyren har varit uppskattad och kommer nu att tryckas i större upplaga.

En röd PBL kompetens-tygkasse har också tagits fram – även den uppskattad och ett sätt att sätta fokus och blicken på PBL kompetens.

Internkommunikation

Eftersom regeringsuppdraget omfattar frågor som hanteras på olika enheter inom Boverket har kansliet sett ett stort behov av att sprida information om uppdraget och verksamheten som bedrivs inom ramen för detta internt. I detta innefattas även att samverka och samråda med enheterna. Syftet är tvådelat:

- Ökad intern (ömsesidig) medvetenhet skapar förutsättningar för samverkan och samordnad verksamhet vilket skapar förutsättningar för synergieffekter.
- Medarbetarna på Boverkets enheter ges förutsättningar att agera ambassadörer för PBL kompetens inom ramen för den löpande verksamheten. Det bidrar till bättre förutsättningar för måluppfyllelse avseende regeringsuppdraget.

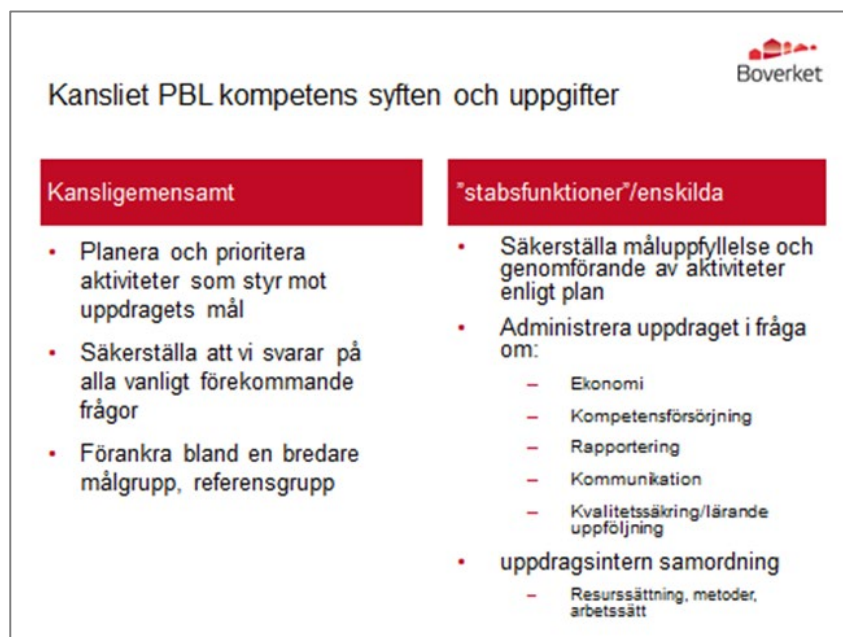
PBL kompetens kansli har under år 2019 arbetat med ett antal olika aktiviteter inom internkommunikationen och detta arbete kommer även att fortsätta under år 2020.

4. Hur har organisation och styrning fungerat?

PBL kompetens kansli

Arbetet med PBL kompetens leds av ett kansli bestående av 15 personer som i olika roller ansvarar för planering och utformning av aktiviteterna i uppdraget. Kansliet består av uppdragsledare, jurister, experter/projektledare, representanter för byggbranschen, kommunikatör och administratör. I kansliet ingår två personer som har sin huvudsakliga anställning på länsstyrelserna och en på SKR. Kansliet har under året utökats med en jurist från mark- och miljödomstol. Kansliet har även utökats en representant för Lantmäteriet, som ett led i att samordna Boverkets och Lantmäteriets regeringsuppdrag om kompetensinsatser inom planering och byggnad.

Kansliet har under året haft sex gemensamma arbetsmöten samt regelbundna skypemöten varannan vecka.

Figur 15 Kansliets arbetsfördelning

Arbetsgrupper

Aktiviteterna i uppdraget genomförs av flera olika arbetsgrupper. Arbetsgrupperna som tagit fram vägledningstexter till PBL kunskapsbanken består till största delen av experter från Boverket medan arbetsgrupperna som arbetar med att ta fram utbildningar består av både intern och extern

kompetens. Dels har experter från länsstyrelser, SKR och kommuner aktivt deltagit i arbetet, dels har Boverket anlitat konsulter med särskild kompetens inom respektive område och som resursförstärkning. Boverkets egna experter deltar i olika utsträckning och har generellt också uppdraget att kvalitetssäkra aktiviteterna.

Följande arbetsgrupper har under året arbetat med framtagande av utbildningar, vägledning och utvecklingsarbete.

- Utveckling av webbplats PBL akademien
- Ny på jobbet inom PBL-administration
- Ny på jobbet som översiktsplanerare
- Ny på jobbet som byggnadsinspektör
- PBL för privatpraktiserande arkitekter
- PBL och kulturvärden
- Att arbeta i bostadsprojekt dialogmöten
- Förstudie vägledning kontrollplan
- Vägledning kunskapsbanken: Prövning av lov och förhandsbesked, Överklagande detaljplan och lovbeslut, Förbud mot egna krav, EKS nya regler samt lagändringar.
- Webbseminarium: Prövning av bygglov, Framtiden med enhetliga digitala detaljplaner, Fukt i byggnader – en kostsam historia, PBL-nyheter och regeländringar och Nya regler för energiprestanda och energideklarationer.

Myndighetssamverkan

Samverkan med utpekade organisationer har för strategiska frågor hantearats på ledningsnivå i den etablerade myndighetssamverkan som finns med representation från Boverket, länsstyrelserna, SKR samt Lantmäteriet.

Vid tre tillfällen under år 2019 har planer och pågående aktiviteter fördragits och diskuterats i Myndighetssamverkansgruppen.

Kvalitetsutvecklingsmöte

Den 14 februari 2019 samlades samverkansorganisationer och intressenter för det fjärde kvalitetsäkringsmötet i uppdraget PBL kompetens.

Medverkade gjorde representanter för SKR, länsstyrelserna, Lantmäteriet, Sveriges arkitekter, Trä- och möbelföretagen och Boverket.

Frågeställningen till deltagarna handlade om kvaliteten och inriktningen på Boverkets PBL kompetens aktiviteter så här långt. Hur kan vi tillsammans gå vidare för att nå ut bredare och stärka nätverk så att alla som arbetar med planering och byggande hittar till Boverkets kunskapsbank och utbildningsmaterial?

Sammanfattningsvis var deltagarna mycket nöjda med vad som producerats och att PBL kompetens nu ska vidareutveckla och fullfölja de olika satsningar som är igång. En fråga som skapade stort engagemang var hur vi till tillsammans kan nå ut i bruset. Både med budskapets ton och att arbeta vidare med olika kanaler.

Nästa kvalitetsutvecklingsmöte kommer att äga rum i mars 2020.

Samverkan med Lantmäteriet

Lantmäteriet har ett regeringsuppdrag som handlar om att driva en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen under åren 2018 - 2020. Boverket och Lantmäteriet samverkar i sina respektive regeringsuppdrag eftersom de i stor utsträckning vänder sig till samma målgrupper. Samarbetet har bland annat gett breddad kunskap om våra respektive målgrupper, nätverk och arenor för att nå ut med våra budskap. Under hösten har samtal löpande förts om ett antal samarbeten och gemensamma satsningar, både kopplat till traditionella utbildningar och samverkan kring webbutbildningar.

Prioritering av och underlag till aktiviteter

Prioritering av aktiviteter i regeringsuppdraget görs med stöd av:

- inkomna frågor till Boverket
- särskilda inspel från SKR, länsstyrelserna och Lantmäteriet via Myndighetssamverkan och övriga samarbeten
- bevakning av regeländringar, aktuella rättsfall, remisser och utredningar
- önskemål som framkommer i dialogforum, t.ex. nätverksträffar

Prioriteringen av sammanhållna introduktionsutbildningar under år 2019 gjordes med utgångspunkt i regeringsuppdragets uttalade formulering. Andra parametrar har varit en bedömning av olika målgruppers nytta av insatserna och Boverkets tillgång till kompetens.

5. Vilka lärdomar och erfarenheter tar vi med oss?

Arbetet i regeringsuppdraget har pågått under tre år. Här sammanfattas några viktiga lärdomar och erfarenheter som framkommit och som är viktiga att ta med i det fortsatta arbetet:

- Långa utbildningar behöver delas upp i mindre delar. Detta för att kunna återanvända delarna i andra former till exempel vid fysiska träffar eller så att utbildningsföretag kan använda materialet.
- Målgruppens uppfattning av vägledningar i PBL kunskapsbanken behöver utvärderas mer. Utvärderingen har hittills främst fokuserat på målgruppens syn på webbutbildningar.
- Det är svårt att nå samhällsbyggnadsbranschen eftersom den har väldigt många aktörer och även är en fragmentiserad målgrupp och att PBL ofta bara är en delmängd av det de behöver kunna. Vi behöver därför fokusera mer på hur vi kan nå dem och vad de behöver.
- Vi behöver hitta sätt att lättare och snabbare nå ut med information och vägledning. Ett sätt som diskuteras är att på ett enklare och mer tillgängligt sätt filma (till exempel med mobiltelefon) experter i en aktuell fråga som kan användas vid till exempel nätverksträffar eller på webbsidor. Detta för att spara resurser genom att Boverkets experter fysiskt inte behöver närvara på möten och nätverksträffar i samma utsträckning.
- En kunskapsplattform för hela samhällsbyggnadsområdet är önskvärt från målgruppen. Gärna som innefattar någon typ av dialogforum där deltagarna kan utbyta erfarenheter med varandra.
- Förvaltning av material som tagits fram är viktigt. Sker det ändringar i lag eller föreskrifter är det viktigt att det skapas en fungerande förvaltning av materialet som tagits fram, i värsta fall kan webbutbildningar eller vägledningar släckas ner. Och det gynnar inte målgruppen.
- Webbutbildningar kan inte fullt ut ersätta fysiskt deltagande i kurser där man får möta både kollegor och personer med annan yrkesroll, och kan diskutera problemställningar och praktikfall. Men genom förberedelse genom webbutbildningar har deltagarna i fysiskt arrangerade

kurser förkunskaper som gör att utbytet av dialogen med andra kursdeltagare blir bättre.

- En stor samhällsnytta kan uppnås genom att tolkningarna av PBL och regelverket blir alltmer förutsägbara. En vanlig uppfattning hos byggherrar som bygger bostäder över hela landet är att de olika tolkningarna av t ex BBR är kraftigt hämmande för utvecklingen av standardiserade och förbilligande lösningar som kan användas över hela landet. Variationen i tolkning mellan olika kommuner gäller inte bara i olika delar av landet. I storstadsregioner finns exempel på bostadutvecklande företag som aktivt väljer att bara arbeta i ett fåtal kommuner, där företagets lösningar är accepterade och man vet att detaljplane-, lov- och byggprocesserna är förutsägbara.

6. Vilken utveckling framåt är möjlig?

Som denna årsrapport visar så har Boverket under de tre första åren av regeringsuppdraget byggt upp en kompetensplattform, infört flera nya verktyg för kompetensförmedling och genomfört en mängd kompetenshöjande aktiviteter. Fördelarna för samhället och för enskilda aktörer med uppdraget PBL kompetens är redan idag uppenbara och har beskrivits tidigare i denna rapport. En vidareutveckling och ett vidmakthållande av arbetet ger fortsatta samhällsvinster och det är därför av intresse att reflektera över framtida behov och möjligheter, när regeringsuppdraget nu går in på sitt sista år.

Under år 2020 kommer arbetet att fokuseras på att färdigställa flera stora utbildningspaket, att fortsatt fylla på PBL kunskapsbanken med relevant och efterfrågad vägledning, att stärka nätverk och att öka kännedomen om allt material som finns att använda. Därefter återstår ett arbete med att fortsätta förvalta, vidareutveckla och sprida det arbete som gjorts.

Kansliet ser ett behov av att arbeta fram en plan för förvaltning av produkter framtagna inom PBL kompetens:

- Vägledning i PBL kunskapsbanken
- Webbutbildningar
- Webbseminarier
- PBL nano
- PBL poddar
- Kortfilmer på PBL play

Det finns behov av rutiner för till förvaltning av ovanstående produkter. Väsentliga parametrar för förvaltningen kan vara:

- Förvaltningsansvarig/a sakkunniga för varje produkt
- Verksamhetsledningsprocess med tydliga roller o ansvar
- Rutiner till exempel påminnelse till ansvarig varje halvår
 - Aktualitetskolla + uppdatera + förbättra där det behövs
- Tid avsatt för förvaltning

För vägledningen på PBL kunskapsbanken samt webbseminarier finns det i dagsläget rutiner för förvaltning. Här saknas dock personresurser. För övriga produkter behöver rutiner utarbetas.

I förvaltningen ingår även värdskap för den digitala plattformen som tekniskt hanterar webbutbildningarna. Här finns ett vägval som behöver göras:

- Intern kompetensplattform på Boverket samt egen kompetens
- Extern hyra: (i dagsläget cirka 700 000 kr/år) samt konsult
- Extern hyra: (i dagsläget cirka 700 000 kr/år) samt egen kompetens

Kansliet har under arbetet hittills blivit medvetna om att det utåtriktade arbetet mot målgrupperna är något som tar tid. En omställning till nya arbetssätt och relationer kräver kontinuitet, aktiv och riktad kommunikation, lyhördhet och uthållighet. Det har blivit tydligt att målgrupperna, även den privata sektorn, först nu under år 2019 i allt större omfattning har börjat hitta till och använda sig av Boverkets vägledning i PBL kunskapsbanken och till utbildningsportalen PBL akademien. Samtidigt finns fortfarande stora delar av målgruppen som ännu inte nåtts, men vars behov av kunskap har identifierats och där det tagits fram relevant utbildningsmaterial för att möta fler behov.

Kansliet vill uppmärksamma risken för att dessa nyvunna och potentiella framtida användares förväntningar och behov tappas bort när regeringsuppdraget avslutas. Fortsatt arbete med PBL efter regeringsuppdraget behöver utformas för att maximera nyttan av det arbete som genomförts under de senaste åren och de kontakter och relationer som byggts upp. Eftersom det ständigt kommer nya medarbetare som behöver kunskap är det av stor vikt att det ständigt finns kvalitetssäkrad, uppdaterad vägledning och utbildning för målgrupperna.

En god tillämpning av PBL-systemet fordrar ett aktivt vidmakthållande och utvecklande av alla aktörers kompetens. Kommande utbildnings- och vägledningsbehov med anledning av omfattande ändringar av byggregler och lovsystemet motiverar starkt att samtliga målgrupper kontinuerligt stärks i sin uppfattning om Boverkets vägledning som komplett och aktuell. Fler yrkeskategorier behöver introduktionsutbildning, fler vägledningar behövs allteftersom regelsystemet förändras, och allt framtaget material behöver förvaltas stadigt framöver. Tre stora sakområden där förändringar förväntas är till exempel byggregelsystemet, nya föreskrifter för detaljplanering och förändringar i systemet för översiktsplanering. Det kommer därför att vara nödvändigt med aktuell vägledning och utbildning.

Kansliet har utifrån ovanstående reflektion och riskanalys tecknat tre framtida scenarier för de möjligheter som finns, beroende på hur kommande finansiering och resursfördelning ser ut.

Scenario 1: Ingen ytterligare finansiering tillkommer

I och med att mängden publicerat material har ökat, ökar även behovet av förvaltning. Utan ytterligare finansiering blir följden att det vid till exempel författningsändringar måste släckas ner vägledningar och webbutbildningar istället för att materialet uppdateras. Detta ger målgruppen betydligt sämre möjlighet till effektiv och enhetlig tillämpning av lagstiftningen.

En annan risk som kansliet ser i detta scenario är att all proaktiv och riktad kommunikation till målgrupperna uteblir. Erfarenhet fram till och med 2019 visar att uppsökande och proaktivt arbete är avgörande för en god tillämpning.

Scenario 2: Viss finansiering, dock mindre än nuvarande.

En minskad men dock fortsatt finansiering kan säkerställa att viss förvaltning enligt ovan upprätthålls och koordineras. Fokus blir på att säkerställa att befintligt utbildningsmaterial och vägledningar uppdateras enligt smärre författningsändringar och förändringar i omvärlden, så att materialet alltid är aktuellt och korrekt.

Större författningsändringar kommer att innebära att befintliga vägledningar och webbutbildningar får släckas ner och endast ersättas av kortare information. Detta gäller till exempel de förväntade ändringarna inom byggregelssystemet, nya föreskrifter för detaljplanering och förändringar i systemet för översiktsplanering.

Utveckling av nya koncept, fler utbildningar, vägledning eller framtagande av anpassad information för särskilda målgrupper kan i detta scenario inte göras. Inte heller riktad kommunikation och aktivt deltagande i nätverk där målgrupperna befinner sig.

Scenario 3: Fortsatt finansiering motsvarande nuvarande uppdrag

PBL kompetens kan utifrån det påbörjade arbetet fortsätta Boverkets kunskapshöjande insatser för att möta målgruppernas ständiga behov av kompetensutveckling.

Behov som kansliet ser är exempelvis

- Uppdaterad och aktuell vägledning och utbildning vid stora författningsändringar.
- Ständig påfyllnad i PBL kunskapsbanken för att fylla ”hål” samt utveckla befintliga texter.
- Fortsätta utveckla kortare och mer lättillgängliga utbildningskoncept - utifrån uttalat behov och efterfrågan från målgrupperna.
- Riktad kommunikation mot privata aktörer. Det är en stor, diversifierad målgrupp med vitt skilda förutsättningar som varit svår att helt nå men där behov finns.
- Fortsatt stärkande av nätverk och fler digitala nätverkskoncept.
- Bättre och mer samverkan mellan olika statliga myndigheter för att underlätta för målgrupperna.

7. Bilagor

Bilaga 1 Utvärdering av insatser inom PBL kompetens 2019

Under 2019 har ett konsultföretag fortsatt stöttat uppdraget PBL kompetens genom hjälp med uppföljning och lärande utvärdering om Boverkets webbutbildningar. Fokus har varit att nå ut till representanter för målgrupperna och samla in intryck, erfarenheter och åsikter från dem som ska dra nytta av Boverkets kompetenshöjande insatser. I denna bilaga presenteras sammanfattningar, exempel och slutsatser från genomförda intervjuer och enkäter.

Under 2019 har det genomförts följande:

- Undersökning av målgruppernas generella behov av och känedom om PBL kompetens
 - Intervjuer med PBL kompetens kvalitetsnätverk
 - Intervjuer med målgruppsrepresentanter
- Utvärdering av PBL för förtroendevalda
 - Enkät till förtroendevalda
 - Intervjuer med förtroendevalda och tjänstepersoner (nämndordföranden)
- Utvärdering av "Ny på jobbet..."
 - Intervjuer med chefer i kommuner
 - Fokusgrupp/intervjuer med deltagare i Ny på jobbet som detaljplanehandläggare och Ny på jobbet som bygglovs-handläggare
 - Sammanställning av deltagarenkäter

Intervjuer med kvalitetsutvecklingsnätverket

Boverkets PBL kompetens har knutit till sig ett nätverk av personer som representerar viktiga målgrupper och intressenter. Konsulten genomförde individuella telefonintervjuer med fem av nätverksdeltagarna för att få deras perspektiv på hur väl PBL kompetens når ut i målgrupperna samt vilka behov de uppfattar inom sina respektive kompetensområden. De intervjuade arbetar inom olika kompetensområden på JM, Länsstyrelsen Västra Götaland, Lantmäteriet, Trä- och möbelföretagen och Sveriges Arkitekter. Intervjufrågorna finns i bilaga.

Intervjupersonerna har olika ingångar då de kommer från olika kompetens- och verksamhetsområden, men sammanfattningsvis finns det några eniga huvudbudskap:

Kunskapshöjning är bra, men utmaningar kvarstår

Kvalitetsutvecklingsnätverkets intervjupersoner menar att PBL kompetens är en helt nödvändig satsning på kunskapshöjning, som verkligen fyller ett behov.

”Jag har hängt med i det som gjorts från förra regeringsuppdraget och fram till nu. Jag tycker det har märkts mycket av att satsningarna har genomförts.”

”Ja, kunskapshöjning är delvis rätt sak att göra. Jag har hört kommunerna skrika efter något sätt att få den här informationen. För bara fem år sedan fanns inte samma information och de sökte med ljus och lykta. Den här satsningen gör att man kan söka mycket svar själv.”

Flera av de intervjuade ser hur generationsväxlingar i kommunala yrken skapar behov av snabba kompetensinsatser och påpekar också att de flesta som berörs av PBL har för låg kunskap om ”hela kedjan” och de andra kompetenser som kommer in före eller efter den egna arbetsinsatsen. Samtidigt lyfter intervjupersonerna att det också finns andra utmaningar som påverkar möjligheten för PBL kompetens att nå målet om att bidra till mer enhetlig och effektiv tillämpning. Några beskriver en kultur där beslut av tradition fattas på alltför lösa grunder, eller där vissa individers tycke och smak får alltför stort genomslag.

”Ja, det är helt nödvändigt att göra den här satsningen. Men å andra sidan, man kan utbilda ihjäl sig medan det finns kvar problem. Jag har sagt tidigare att det varit kompetensbrist och det är det till viss mån, men det handlar också om medvetna val att frångå praxis ute hos kommunerna. Utbildning är bra men jag tänker också - en handläggare går en utbildning hos Boverket och kommer tillbaka och vet hur man ska göra rätt - men att det finns en annan kultur på den egna arbetsplatsen. Då är det svårt. Man vet att man gör fel, men har inte mandat att ändra något. Därför är det väldigt viktigt med nätverken runt om, så att man inte blir helt ensam.”

De hinder som intervjupersonerna beskriver ligger idag utanför PBL kompetens rådighet att påverka. Det är ändå värt att notera dessa reflektioner och se resultatet av kompetenssatsningen i ljuset av en komplex omvärld där andra påverkansfaktorer spelar in. Det är dock positivt att dessa nyckelpersoner bekräftar att kompetenssatsningen är nödvändig och har betydelse.

Mer kommunikation om vad som finns – genom nya plattformar och samarbeten

Intervjupersonerna uttrycker att innehållet på Boverkets webbplats behöver kommuniceras ut bättre och i fler kanaler, för att fler ska kunna ta del av det. Flera av de intervjuade kommer med konkreta tips på vilka kontakter och arenor som Boverket bör använda.

”Länsstyrelserna har enligt intervjuerna inte någon vana av att besöka Boverkets webbplats på eget initiativ, men ser potential i att låta Boverket synas i de vanligaste rättsdatabaserna.”

”Boverket syns väldigt lite. Vi har några medarbetare som kanske känner till Boverket, men många nås inte. Däremot arbetar våra jurister dagligen med att söka i rättsdatabaser. De används nog även av kommunerna. Där skulle det kunna finnas länkar till Boverkets material, så att det blir mer synligt och naturligt att söka sig dit för information”. (intervju länsstyrelsen)

Även byggindustrin saknar vana av att vända sig till Boverket, utan gör istället egna tolkningar inom branschen. Där finns potential att låta Boverket bli mer delaktig i branschernas tolkningar och standarder.

”Jag har sett en stor skillnad när det gäller Boverkets vilja till uppsökande arbete, vilket är positivt. Tidigare så ville inte Boverket komma ut och prata på branschträffar. Ställde man en fråga så blev det högläsning ur PBL. Det är frustrerande för den som arbetar praktiskt att inte få ett bättre svar. Men numera ställer de upp och har ett intresse.” (intervju byggbranschföreträdare)

Intervjuer med målgruppsrepresentanter

De intervjuade i kvalitetsnätverket tillfrågades om tips på yrkesverksamma personer i respektive bransch/kompetensområde som berörs av PBL i sin arbetsvardag. På så sätt nåddes ytterligare fem intervjupersoner, där vi aktivt försökte nå personer som inte hade samma strategiska perspektiv och förståelse om PBL kompetens som nätverksdeltagarna. Dessa personer intervjuades i egenskap av att vara potentiella användare av PBL Kunskapsbanken och PBL Akademin och tillfrågades om kunskapsläget på arbetsplatsen samt kännedom om och användning av Boverkets webbutbildningar och PBL Kunskapsbanken.

Målgrupperna har låg kunskap om det material som finns hos Boverket...

Gemensamt för samtliga intervjuer med målgruppsrepresentanter är att de intervjuade inte känner till Boverkets material på webben särskilt väl, om ens alls. Alla intervjuade brukar besöka Boverkets webbplats och flera prenumererar på nyhetsbrev, men ändå känner de inte till att det finns utbildningsmaterial i den omfattning som finns. PBL Kunskapsbanken är dock mer välkänd än PBL Akademin.

”Jag har ett nyhetsbrev från Boverket, men inför den här intervjun gick jag in och tittade på Kunskapsbanken och PBL Akademin, det kände jag inte alls till tidigare. Det fanns ju väldigt mycket som jag kan ha användning för och som jag kommer att ta del av! Svensk byggtjänst kommer och informerar oss regelbundet och de använder ofta material från Boverket. De borde ta med mer om Kunskapsbanken och webbutbildningarna, de har ju kontaktytan med Boverket så borde inte vara så svårt.” (intervju med projektledare på byggföretag)

“Jag använder ofta Boverkets hemsida och söker i Kunskapsbanken, det är en naturlig väg för mig att gå. Jag får Boverkets nyhetsbrev och försöker få tid att läsa men det finns inte avsatt tid för sådant på min arbetsplats, så det är inte alltid lätt att ha koll på vad som finns. Jag försöker tillskapa mig tid.” (intervju stadsplanerare)

...och bekräftar att de har lägre kunskap om PBL än vad de själva önskar

Flera intervjuade reflekterar kring sitt eget och andras kunnande och kommer till slutsatsen att kunskapsnivån är väldigt varierande. Att döma av intervjuerna finns det ingen yrkeskategori som är särskilt kunnig eller särskilt okunnig, men personliga erfarenheter och egna initiativ spelar stor roll för kunskapen om PBL. De flesta menar att bristen på helhetsperspektiv är ett problem.

“Många i privat sektor har dålig förståelse varför saker och ting tar den tiden den tar. Jag själv kommer från offentlig sektor, då har man verkligen fått förståelse för hur hanteringen fungerar och alla kraven som ställs i PBL med långa ledtider och steg man ska passera. Ett problem i planprocessen är också att okunskapen leder till många överklaganden på osakliga grunder. Där skulle man kunna spara tid. Ett enda överklagande och det tar extremt mycket mer tid.” (intervju projektledare i byggföretag)

Korta filmer efterfrågas

När det gäller typer av utbildningsmaterial som bör prioriteras lyfts de korta filmerna fram som goda exempel, av flera anledningar. Dels för att dessa tack vare sitt korta format kan få plats i arbetsschemat utan att behöva fråga chefen om lov och dels för att filmformatet är enkelt att sprida via sociala medier. De korta filmerna har lyfts fram både av kvalitetsnätverket och av målgruppsrepresentanterna.

“Det vet jag sedan tidigare från min tid som chef att det är svårt att avsätta tid och skicka någon på utbildning. Därför är det väldigt viktigt med de korta filmade föreläsningarna och seminarierna som riktar sig direkt till handläggare och inte kräver godkännande av chefen.” (intervju byggbranschrepresentant)

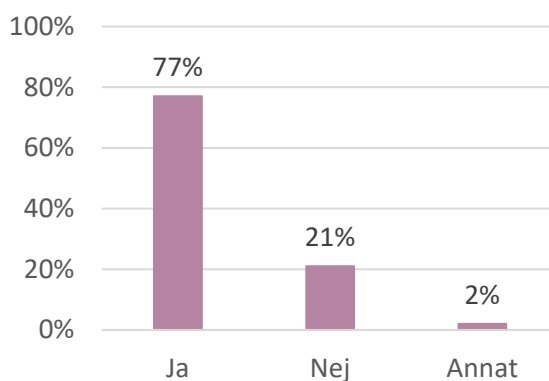
“Jag tycker att vi får dålig utbildning här i vår kommun. Jag försöker ta initiativ till att vi ska titta på Boverkets webbseminarier tillsammans i min grupp. Men vi har inte tre timmar att avsätta... Jag skulle kanske önska ännu kortare kapitel, så vi kan titta på delar och tydligt se vilka olika delar ett seminarium innehåller”. (intervju stadsplanerare)

Utvärdering utbildningsinsatser för förtroendevalda

En enkät skickades ut till förtroendevalda i landets samtliga kommuner, för att undersöka spridning och användning av den webbutbildning som lanserats för förtroendevalda i byggnadsnämnder. 54 personer svarande och bland dessa var det en god geografisk spridning, se kartan.

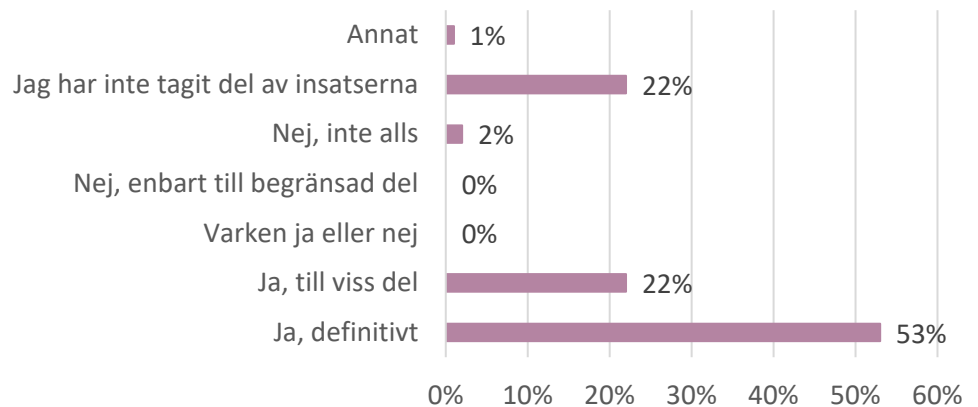
På frågan om man känner du till Boverkets kompetenshöjande insatser inom PBL för förtroendevalda svarade 77 procent ja på frågan medan 21 procent svarade nej.

Figur 1 Bilaga 1 Känner du till Boverkets kompetenshöjande insatser inom PBL för förtroendevalda?

Därefter fick de respondenter som tagit del av Boverkets webbutbildning för förtroendevalda svara om de ansåg att utbildningen var till nytta i deras politiska uppdrag eller i deras roll som tjänsteperson i politiskt styrd organisation.

Totalt hade 75 procent tagit del av insatserna och ansåg att insatserna definitivt eller till viss del var till nytta i deras roll. 22 procent av respondenterna hade inte tagit del av insatserna. Enbart 2 procent svarade att insatserna inte var till nytta i deras arbete.

Figur 2 Bilaga 1 Om du tagit del av Boverkets webbutbildning för förtroendevalda, anser du att utbildningen var till nytta i ditt politiska uppdrag /eller i din roll som tjänsteperson i politiskt styrd organisation?

För att få en djupare bild av nyttan av utbildningen för förtroendevalda intervjuades några av de som svarat på enkäten, vilket var både tjänstepersoner och kommunpolitiker. Vid dessa intervjuer var respondenterna övervägande positiva. De ansåg att utbildningsinnehållet höll en lagom svårighetsnivå och pedagogiken var bra samt varierad med goda möjligheter för gruppdiskussion.

Utbildningen har även stor relevans för kommunpolitikerna och tjänstepersonerna eftersom det är en stor omsättning på politiker i nämnden och lagstiftningen ofta förändras. Utbildningen bidrar därmed till en lika bedömning mellan kommunerna. En respondent säger:

”Utbildningen är absolut ett stöd. Det är bra med all utbildning, för vi är som sagt inte sakkunniga. Vi är lekmän och tjänstemännen har ju kunnandet. Genom utbildningen är det lättare att förstå och ta rätt beslut. Utbildningen ger samtidigt stöd och förståelse vid

dialog och stöd från tjänstemännen - vad är möjligt och inte möjligt, vad lagen säger och liknande."

Respondenterna lyfter även viss förbättringspotential för utbildningen. Bland annat önskar några respondenter en utbildning som är anpassad och förkortad i högsta möjliga mån då fritidspolitiker inte alltid har mycket tid tillgänglig för utbildning.

Utvärdering av "Ny på jobbet..."

Både deltagare och kommunala chefer har intervjuats för att utvärdera Ny på jobbet för detaljplanehandläggare och Ny på jobbet för bygglovshandläggare. (Övriga Ny på jobbet har inte utvärderats systematiskt ännu då deltagarantalet inte är lika stort hittills.) Intervjumaterialet har analyserats tillsammans med deltagarenkäter som samtliga utbildningsdeltagare ombeds besvara efter genomförd utbildning.

Intervjuer med chefer

Under hösten 2019 intervjuades även chefer i kommuner vars medarbetare gått utbildningen "Ny på jobbet som lovhandläggare" respektive "Ny på jobbet som detaljplanehandläggare". Cheferna är överlag väldigt positiva till utbildningen. Majoriteten känner till utbildningen sedan tidigare och har ofta inkluderat den som en del i introduktionen för nyanställda. I fall där utbildningen inte är en del av introduktionen tar nya medarbetare rygg på erfarna medarbetare, vilket dock riskerar att belasta verksamheten. Cheferna lyfter även att alternativ till Boverkets NPJ-utbildningar ofta är kostsamma och tidskrävande, och menar att utbildningarna även är väldigt bra ur ett tillgänglighetsperspektiv. Likt intervjuerna med förtroendevalda önskar även chefer mer rättsligt stöd.

En chef från en större ort berättar:

" Jag tycker Boverkets kunskapsinsatser de senaste åren har varit fantastiska; kunskapsbanken, webben och utbildningarna. Jättetacksam för insatserna. Jag har jobbat med bygglov i 25 år och tidigare fick man inte samma guidning.

Jag hoppas man fortsätter och inte stannar nu. Hela PBL-området är så föränderligt över tid, det måste hela tiden uppdateras och skapas nytt så fort det kommer nya rättsfall. Det finns ett jättestort värde i utbildningarna som är gjorda, det är bra om man kan uppdatera dem vid justeringar och ändringar i tillämpningen av lagen så de inte blir gamla."

De nyttor som cheferna lyfter med att låta medarbetare gå utbildningen "Ny på jobbet..." är bland annat att utbildningen ses som en investering i verksamheten då nya medarbetare kommer in i sin roll snabbare och mer effektivt. En webbaserad utbildning är även till stor nytta för kommuner med dåliga förbindelser till storstäder, då det sparar resurser. Utbildningen bidrar även till enhetlighet och säkrare processer då medborgare får lika behandling oavsett handläggare.

”Alla nya hos oss går introduktionsutbildningen, särskilt om man inte har någon erfarenhet av PBL. Det är ovanligt att hitta erfarna handläggare idag. Vi ser det som ett jättebra tillskott. Tid avsätts och de får gå igenom utbildningen själva, ställa frågor och ha självstudier. Det är ett bra sätt att introducera nya utan att belasta verksamheten.”

I kommuner med få handläggare kompletteras ofta den digitala utbildningen med egna nätverk som möjliggör diskussion och erfarenhetsutbyte.

Cheferna lyfter även ett antal utmaningar kopplat till tillämpningen av PBL. Bland annat upplever kommunerna att lagstiftningen fokuserar på storstäder, tätortsnära städer och tillväxtkommuner, vilket försvårar tillämpningen av lagstiftningen i avvecklingskommuner. En sådan kommun undrar exempelvis hur man ska hantera ovärdade tomter, fallfärdiga hus och herrelösa fastigheter. Det bör dock tilläggas att storstäder istället upplever att PBL inte är anpassningsbar till stora tillväxtstäder med höga politiska mål som t.ex. behöver bygga på bergssluttar, giftig mark och andra extrema fall.

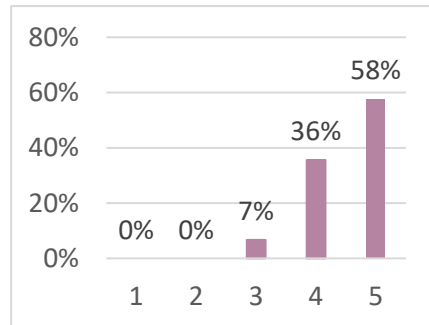
En ytterligare utmaning som lyfts är att tillämpningen och tolkningarna av PBL ofta sitter i väggarna hos kommunerna. Det finns skillnader i tolkning på enhetsnivå och kommunnivå. Eftersom personer som länge jobbat med PBL inte är målgruppen för ”Ny på jobbet” utbildningarna påverkas heller inte deras arbetssätt och tolkningar.

Intervjuer och enkät med deltagare

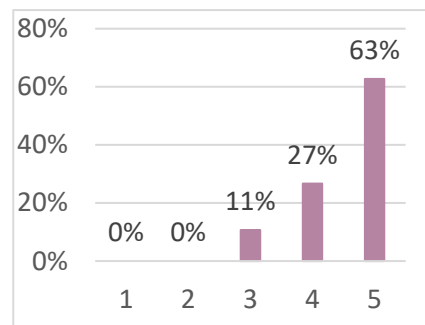
Även deltagare i webbutbildningen ”Ny på jobbet” har intervjuats. Respondenterna upplever att utbildningen har en bra pedagogik, men för ökad inläring önskar man bland annat slutprov eller fler praktiska test, ett discussionsforum för deltagare som ej har lokala nätverksmöjligheter, en fördjupad kurs för mer erfarna handläggare och möjligheten att repetera tidigare avsnitt på ett smidigt sätt.

I en deltagarenkät fick målgruppen besvara frågan ”Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete” där 1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt. För båda utbildningarna svarade mer än hälften av deltagarna betyg 5, vilket är ett väldigt gott betyg.

Jag kommer att ha nytta av utbildningen i mitt arbete. (1 instämmer inte alls och 5 instämmer helt.)

Figur 3 Bilaga 1 Detaljplanehandläggare

Figur 4 Bilaga 1 Lovhandläggare

Sammanfattning

Sammanfattningsvis upplever samtliga målgrupper en nytta med Boverkets digitala utbildningar. Boverket har även tyngd och förtroende ute i kommunerna och det önskas fler insatser och satsningar inom området

- Intervjuerna visar att PBL kompetens gör en relevant insats som har bäring på ett upplevt behov hos målgrupperna. Målgrupperna menar att kunskap om PBL är mycket varierande och slumpmässig och att en systematisk kunskaphöjning skapar nytta. Chefer upplever att webbutbildningarna gör det enklare att introducera nya medarbetare till verksamheten och nämndordföranden samt tjänstepersoner upplever det som enklare att introducera förtroendevalda till arbete med PBL i byggnadsnämnd.
- Intervjuerna visar också att information och kommunikation kring PBL Kunskapsbanken och PBL Akademin kan bli ännu bättre under det fortsatta uppdragsgenomförandet. Målgrupperna känner inte till och hittar inte till Boverkets webbutbildningar i tillräckligt stor utsträckning. De intervjuade vill få information och enklare hitta kunskapen som PBL kompetens genererar och samlar på Boverkets webbplats.
- Intervjuerna visar också att det finns vissa hinder för en effektiv tillämpning av PBL ute i kommuner och hos byggbransch, som inte direkt avhjälpas genom tillgång till utbildning. De intervjuade nämner till exempel arbetskultur där chefer medvetet frångår lagar och regler, arbetssituationer där de anställda inte får eller kan avsätta tid för kompetensutveckling samt en bristande helhetssyn när det gäller byggprocesser. Dessa hinder ligger delvis utanför PBL kompetens uppdrag, men att upprätthålla nätverk och uppmuntra dialog är delar av PBL kompetens som hanterar de hinder som lyfts fram.

- Deltagarenkäterna från Boverkets webbutbildningar och seminarium med utbildare visar att målgrupperna uppfattar aktiviteterna som meningsfulla och att de ger nytta i deltagarnas yrkesutövning. Deltagarna bekräftar också att PBL kompetens aktiviteter och utbildningar bidrar med ny kunskap, som deltagarna inte fått på annat vis.

Bilaga 2 Räkneexempel över samhällsekonomiska kostnader och intäkter för PBL kompetens

Nedan visas hur en samhällsekonomisk analys för PBL kompetens kan utföras. Vid analysen har vi som utgångspunkt ett nationellt perspektiv. Resultaten från analysen visar att PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt om fler än 150 personer per år går en utbildning samtidigt som det sker en produktivitetökning för var och en av deltagarna motsvarande värdet av minst en månadslön. Enligt tillgänglig statistik för åren 2016-2019 har 4337 personer genomgått utbildningarna. Detta ger ett genomsnitt per år på 1084 personer. Under förutsättning att dessa personer tack vare genomgången utbildning ökar sin produktivitet motsvarande värdet av en månadslön blir slutsatsen att PBL kompetens är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Om en deltagare vid en webbutbildning tack vare denna utbildning blir produktiv inom exempelvis en kommun 1 månad tidigare än vad som annars skulle vara fallet, uppfylls denna förutsättning gällande produktivitetsförbättring.

Avsnittet består av tre delar. Inledningsvis identifieras projektets kostnader och intäkter. Därefter görs en kalkyl för de kostnader och intäkter som vi kan värdera i pengar. Kostnaderna och intäkterna jämförs med de effekter som skulle uppstå om projektet inte genomförs, dvs. om utbildningsinsatserna inom PBL inte kommer till stånd. Slutligen görs en känslighetsanalys som visar vad som händer med resultatet om vi förändrar några nyckelparametrar.

De kostnader som är relevanta i detta fall är:

1. Värdet av de varor och tjänster som i alternativfallet skulle ha producerats av de som genomgår en utbildning.
2. Värdet av de anställdas, t.ex. lärare och teknisk- och administrativ personal, produktion i alternativfallet.
3. Värdet av de varor och tjänster som förbrukas i undervisningen.
4. Förslitning på de maskiner och inventarier som används i alternativfallet.
5. Utbildningslokalernas värde i dess alternativa användning.
6. Värdet av de resurser som PBL kompetens tar i anspråk i utbildningen i dess alternativa användning.

Intäkterna för PBL kompetens utgörs av:

1. Värdet av de varor och tjänster som produceras av de som genomgår en utbildning.
2. Värdet som de utbildade tillskriver sin personliga utveckling av att genomgå en utbildning.
3. Eventuella spridningseffekter som uppkommer till följd av att de medverkande lärarna har förvärvat kunskaper och erfarenheter i webbaserad utbildning som kan utnyttjas vid andra tillfällen.

Vad gäller kostnaderna kommer samtliga kostnader att tas med i analysen, men när det gäller intäkterna kommer endast värdet av de varor och tjänster som produceras av de som genomgår en utbildning att tas med. Orsaken är att de skulle kräva omfattande analyser att försöka mäta de övriga intäkterna.

När vi gör den samhällsekonomiska kalkylen kan vi konstatera att samtliga kostnader förutom för punkt nr 1 kan hämtas från budgetunderlaget. Det tilldelade anslaget för PBL kompetensinsatser är 15 miljoner kronor per år. Av dessa 15 miljoner utgörs uppskattningsvis hälften av kostnader som uppkommer i samband med utbildningarna. Detta belopp, dvs. 7,5 miljoner kronor, täcker kostnaderna under punkterna 2 till 6 i kostnads-sammanställningen ovan.

Värdet av de varor och tjänster som i alternativfallet skulle ha producerats av de som genomgår en utbildning kan beräknas på följande sätt. Vi använder en total månadskostnad per person på 50 000 kronor. I denna summa ingår lön, den lagstadgade arbetsgivaravgiften och de avtalade sociala avgifterna. Den lagstadgade arbetsgivaravgiften uppgår i normalfallet till 31,42 procent och beräknas på lönen samt på skattepliktiga kostnadsersättningar och förmåner. För en anställd som tjänar 34 000 kronor i månaden blir arbetsgivaravgiften $34\,000 \times 0,3142 = 10\,683$ kronor per månad. Därutöver finns de avtalade sociala avgifterna. Dessa kan skilja sig åt för olika avtal.

En total månadskostnad på 50 000 kronor per person ger en årskostnad på 600 000 kronor. Om vi antar att 150 personer per år genomgår en utbildning via PBL kompetens, kan värdet av de varor och tjänster som dessa personer producerar i alternativfallet, då ingen utbildning kommer till stånd, värderas till 90 miljoner kronor per år.

Därmed har vi fått en uppskattning av de totala kostnaderna per år för PBL kompetens. Den skattade totala årskostnaden ur ett samhällsekonomiskt perspektiv blir 97,5 miljoner kronor. Per utbildad blir kostnaden 650 000 kronor per år.

Vi går nu över till att studera intäktssidan. Som tidigare nämnts värderar vi för intäktssidan endast värdet av de varor och tjänster som produceras av de som genomgår en utbildning. Förbättrad produktivitet tack vare genomgången utbildning via PBL kompetens medför exempelvis att större volymer av ärenden blir möjliga att hantera. Antag att produktiviteten ökar för de som genomgår utbildningen, vilket givetvis är ett av målen med utbildningsinsatsen. Antag vidare att värdet av denna produktivitetsökning per person motsvarar en månadslön. Värdet av de varor och tjänster som produceras av de som genomgår en utbildning blir därför 650 000 kronor per person och år. Vi har tidigare antagit att 150 personer per år genomgår en utbildning via PBL kompetens. De totala intäkterna blir därför 97,5 miljoner kronor.

Vi har tidigare konstaterat att de totala kostnaderna i fallet med 150 kursdeltagare är 97,5 miljoner. Nu visar det sig att även intäkterna är av samma belopp. Det samhällsekonomiska resultatet blir alltså i detta fall 0. Projektet är varken lönsamt eller olönsamt enligt de förutsättningar som beskrivs ovan.

Låt oss nu göra en känslighetsanalys. Det är två nyckelparametrar som vi kan förändra:

1. hur många personer per år som genomgår en utbildning.
2. hur produktiviteten förändras för de som fullföljer en utbildning via PBL kompetens.

Vad gäller hur många som genomgår en utbildning låter vi dessa vid känslighetsanalysen vara antingen 100 eller 200 personer per år. Medräknat det tidigare fallet med 150 personer per år har vi alltså nu tre olika alternativ för hur många som fullföljer en utbildning via PBL kompetens.

För den antagna produktivitetsökningen, som visar sig som skillnad i löneutveckling, tillför vi även här två nya alternativ. Antingen lägre produktivetsförbättring (en halv månadslöns ökning av värdet av de varor och tjänster som produceras av de som genomgår en utbildning) eller högre produktivetsförbättring (två månadslöners ökning av värdet).

Resultaten från denna känslighetsanalys sammanfattas i tabellen nedan.

Antal per år	0,5 månads- lön	1 månads- lön	2 månads- löner
100	-5	-2,5	2,5
150	-3,75	0	7,5
200	-2,5	2,5	12,5

Tabell 1 Bilaga 2 Sammanställning av de samhällsekonomiska resultaten i miljoner kronor.

Tabellen ovan visar att PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt om fler än 150 personer per år genomgår någon av de utbildningar som tillhandahålls, samtidigt som produktivitetsökningen för de deltagande motsvarar åtminstone en genomsnittlig månadslön. Enligt statistik har i genomsnitt 1084 personer per år slutfört en utbildning under de fyra senaste åren. Under förutsättning att den genomgångna utbildningen medför en produktivitetsökning motsvarande en månadslön per person är PBL kompetens att betrakta som samhällsekonomiskt lönsamt. Om en kursdeltagare blir produktiv i kommunen en månad tidigare än vad som annars vore fallet uppfylls detta villkor.

Sammanfattningsvis har den samhällsekonomiska analysen visat PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt om fler än 150 personer per år slutför en utbildning som anordnas av PBL kompetens, samtidigt som de utbildades produktivitet till följd av utbildningen förbättras motsvarande en månads arbete. För närvarande har i genomsnitt 1084 personer per år gått en utbildning, vilket är betydligt fler än minimikravet 150 personer. Den gjorda analysen har kunnat visa att det främst är två faktorer som bestämmer om PBL kompetens är samhällsekonomiskt lönsamt eller ej; antalet personer som varje år slutför en utbildning via PBL kompetens samt hur mycket deras produktivitet förbättras efter genomgången utbildning.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se